

Ipacs Virág Réka

Módszertani útmutató az előzetes tudás felméréséhez

Virág Réka, Ipacs

A Methodological Guide to the Assessment of Preliminary Knowledge

A TÁMOP – 4.1.1.F – 14/1/KONV-2015-0016 azonosító számú „Duális és kooperatív képzések fejlesztése a Szolnoki Főiskolán” című projekt 2. Képzésfejlesztés alprojektjének keretén belül készült didaktikai segédanyag

I. BEVEZETÉS

A nem formális úton megszerzett tudás elismerése az Európai Unió szakmapolitikájában egyre nagyobb hangsúlyt kap. Nem véletlenül, hiszen számos egyéni, társadalmi és gazdasági előnye és pozitív hatása van. Magyarországon azonban – az európai uniós törekvések ellenére – nem alakult ki átfogó, nemzeti gyakorlata, de még egységes fogalomrendszere sem a validációnak. Több stratégiában megjelenik törekvésként a nemzeti szintű rendszer kialakítása, azonban ennek a gyakorlatba átültetése – pár üdítő példa kivételével – még várat magára.

E kiadványban arra teszek kísérletet, hogy a Szolnoki Főiskolán alkalmazható, gyakorlati módszereket, ötleteket gyűjtsek össze, mindezt a megfelelő elméleti háttérrel alátámasztva. Egy sorvezetőt kívánok az olvasó kezébe adni, amely támogatja abban, hogy az előzetesen megszerzett tudással, kompetenciákkal érkező hallgatók, diákok tudását fel tudja mérni, ezáltal motivációjukat fenntartsa, az oktatási folyamatban felhasználja.

A komplex elméleti áttekintés után az előzetesen megszerzett tudás felmérésének gyakorlati lépésein halad keresztül a kiadvány, a tanulási eredményekben való gondolkodástól

egészen az objektív értékelés fontosságáig. A mellékletekben közre adom egy fiktív, 3 modulós képzés tanulási eredményekben leírt kimeneti követelményeit, és minden modulhoz elkészített ismeretelem mérő tesztet, illetve azok megoldókulcsát is. Végül példaként egy korábbi OKJ-s képzés kompetencia mérő dossziéjának egy részét találja az olvasó, amely a folyamat alapvető lépéseit mutatja be.

II. ELMÉLETI HÁTTÉR

1. A lifelong learning fogalmának kialakulása

Az „élethosszig tartó tanulás” vagy a „lifelong learning” kifejezések nem csak tudományos körökben csengenek ismerősen, egyre sűrűbben találkozhatunk velük a közmédiában is. Ennek következtében az utca embere is tudna valamiféle jelentést társítani a fogalmakhoz. Valószínűleg sűrűn hallanánk a „jó pap is holtig tanul” közmondást magyarázatként, a mondat értelmezése azonban valószínűleg már problémákba ütközne. Mindennapi szóhasználatunkba ugyan lassan kezd beivódni az élethosszig tartó tanulás fogalma, pontos magyarázat, ha úgy tetszik, definíció azonban nem kapcsolódik hozzá.

Az Európai Unió oktatáspolitikájában már évek óta nagy szerepet kapó kifejezés mögött egyfajta gondolkodásmód, eszmeiség, a máshogy gondolkodás jelenik meg, a következőkben ennek meghatározására tesztek kísérletet.

Az egész életen át tartó tanulás nem új találmány, hiszen már a felvilágosodás idejében is adódott lehetősége a felnőttek ismeretei bővítésére, a XX. század elején pedig már a pedagógiai művek is említést tesznek róla (ARAPOVICS, 2011). A nemzetközi ismertséget a kifejezés számára az UNESCO által szervezett felnőttoktatási konferenciák hozták el. A konferenciák *„bevezették a permanens képzés, az élethosszig tartó oktatás, a rekurrens képzés, illetve a munka utáni tanulás fogalmait is”* (ARAPOVICS, 2011:13). A konferenciák a tanulást a demokrácia, biztonság és béke kulcseszközeként határozták meg, ezért minden eseményen fontos szerepet kapott a tanulás, mint egész életen átívelő folyamat. A XX. század végén, a gyorsan változó gazdaság és technológia miatt a versenyképesség megtartásához és növeléséhez folyamatos információszerzésre és beépítésre volt szükség, ezt a folyamatot tanulásnak hívjuk. A munkaerőpiac gyors változásai hívták életre a felnőttképzést, az 1970-es évekre tehető *„az egész életen át tartó tanulás globális koncepciójának elterjedése”* (ARAPOVICS, 2011:23).

Az ebben az időszakban még az oktatáshoz kapcsolt fogalom mára folyamatosan átalakult egy egyéni központú, tehát az önálló tanulási folyamatokat támogató rendszerré. A köztudatba frissen bekerült fogalom az 1990-es években átalakuláson ment keresztül, a munkanélküliség csökkentése és a versenyképesség növelése érdekében (ARAPOVICS, 2011). 1996-ban az OECD *„Élethosszig tartó tanulás mindenkinek”* című

átfogó pedagógiai programjában az élethosszig tartó tanulás három alapvető célját fogalmazza meg: a személyiségfejlődést, a szociális összetartást és a gazdasági növekedést (OECD, 1996).

Az UNESCO számára ugyanebben az évben készített jelentést a Jacques Delors vezette Nemzetközi Bizottság, amelyben az egész életen át tartó oktatás kifejezést jeleníti meg. Ezt bizonyos oktatási folytonosságként definiálja, ami a gyermekkortól kezdve támogatja a dinamikus ismeretek megszerzését, ezáltal a 21. század felgyorsult világához való alkalmazkodást (DELORS,1996).

Az élethosszig tartó tanulás történetében újabb fontos epizódot jelent a 2000-ben kiadott lisszaboni stratégia, és az ennek hatására megjelent Memorandum az egész életen át tartó tanulásról. A stratégia legfontosabb célkitűzése a foglalkoztatottság növelése, amihez konkrét célkitűzésként többek között az élethosszig tartó tanulás kultúrájának elterjesztése is hozzájárul. A stratégia összefüggésében fontos tényező az előregedő európai társadalom jelensége. Ez az aktív korú népesség csökkenését, és ezzel egy időben a foglalkoztatottság csökkenését is jelenti. A felnőttek képzése, átképzése erre kínálhat megoldást.

A Memorandum a tanulást a sikeres és eredményes élet kulcsaként definiálja, *„függetlenül az egyén foglalkoztatottsági státuszától és kilátásaitól”* (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000). A lifelong learning mellett bevezet egy új fogalmat a dokumentum, a lifewide learninget. Ez magyarul az egész életen átívelő tanulást vagy az élet minden területére kiterjedő tanulást nevet kapta, és a tanulás vertikális kiterjedésén túl, a horizontális jellegét hivatott megjeleníteni. *„Az «élet teljes körére kiterjedő» dimenzió erőteljesebben hangsúlyozza a formális, nem formális és informális tanulási*

formák egymást kiegészítő jellegét.” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:10). A lifewide learning tehát az iskolarendszerű tanulás mellett a formális kereteken kívül zajló tanulást is magába foglalja. Ebben a fogalomban a tanulás elveszíti az iskolához rögzítettségét, kilép az oktatási rendszerből, és újra jelentőséget kap a tapasztalat, az önállóság, az önszervezés. A lifewide learning szorosan a lifelong learning része, a két dimenzió (idő és tér) együtt értelmezendő.

Az élethosszig vagy életen át tartó tanulásnak számos meghatározása látott napvilágot megjelenése óta. HALÁSZ Gábor az EURYDICE kutatására (kérdőívek alapján felállítottak egy olyan fogalomrendszert, ami a tagállamok LLL-ről szóló dokumentációjában, jogalkotásában egységesen megjelenik) hivatkozva, 4 pillérét emeli ki az élethosszig tartó tanulás fogalomrendszerének. Első pillér az idő tényezője, tehát az „élethosszig” kitartó tanulásnak nincs időkorlátja, bölcsőtől a sírig értelmezendő folyamat. Második dimenzióként az olyan kompetenciák, ismeretek bővítése jelenik meg, amelyek a többi, általános oktatási folyamatban nem kapnak főszerepet, mint például a személyes, szakmai vagy társadalmi kompetenciák. Harmadik pillérként HALÁSZ Gábor a térbeli dimenziót jelöli meg, kiemelve a Memorandumban is megfogalmazott horizontális tanulás-értelmezést. Végül, de nem utolsó sorban a LLL nem csupán a felnőttekre terjed ki, hiszen a felnőttkori tanulás megalapozása gyermekkorban történik, ekkor kell ugyanis elsajátítania mindenkinek a tanulni tudás képességét (HALÁSZ, 2009). Az élethosszig tartó tanuláshoz kapcsolódunk tehát minden tevékenységgel, ami életünk bármely időpontjában, bármely területén kompetenciabővüléssel jár, ehhez pedig a gyermekkori tanulási tapasztalatok elengedhetetlen alapozást adnak.

Az élethosszig tartó tanulás eszméjének fontos részét képezi az a felfogás, miszerint életünk bármilyen színterén megszerzett ismereteink személyiségünk formálói, ezáltal hozzájárulnak társadalmi és gazdasági jelenlétünkhöz. A következőknek a tanulás különböző színtereit mutatom be.

2. A tanulás színterei

A Memorandum a céltudatos tanulási tevékenység három alapkategóriáját különbözteti meg: a formális tanulást, a nem formális tanulást és az informális tanulást.

A formális tanulás szervezett keretek között valósul meg, oktatási intézményben, állam által elismert végzettség vagy képzettség megszerzésével zárul. Az itt megszerzett, „*jogszabályokkal megalapozott curriculum-ok, illetve az ebben a rendszerben elérhető országosan elismert képesítések jelentik a másutt megszerzett ismeretek és kompetenciák szempontjából a referenciákat*” (Tóth, 2009:5). A formális tanulás útján tehát megszerezünk a végzettségünket igazoló dokumentumot, ami bizonyítja a tudásunkat. E tanulási forma könnyen elválasztható a másik két színtértől, ahol a szakirodalom már nem ilyen egységesen különbözteti meg a két formát.

A nem formális (nonformális) tanulás „*az alapoktatási és képzési feladatokat ellátó rendszerek mellett zajlik és általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal*” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:9). A nonformális tanulás szervezethez tekintve egyezik a formális tanulási formával. E tanulási forma megvalósulásai például az iskolarendszeren kívüli képzések. Legjellemzőbb színtere a munkahely lehet, de „*megvalósulhat civil társadalmi szervezetek és csoportok tevékenységének a keretében is*” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:9).

Az informális tanulás egyik megközelítése szerint, ezzel szemben nélkülözi a szervezett

kereteket, sőt bizonyos esetekben a tudatosságot is: „maguk az érintettek sem ismerik fel tudásuk és készségeik gyarapodását” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:9). Tót Éva a szervezettség szempontjából három altípust különböztet meg az informális tanulásban: az első a tudatosan szervezett tanulási folyamatok, a második a spontán tanulási módok, és a harmadik a nem szervezett tanulási forma, a szocializáció. A tudatosan szervezett informális tanulás altípusába az önképzést és a munkavégzés közbeni tapasztalati tanulást sorolja, amely utóbbi megvalósulhat a munkahelyen kívül is, társas vagy egyéni formában. A spontán tanulást hétköznapi tevékenységekhez kapcsolja, ahol a tudatosság megjelenhet a tanulásszervezésben, például a „generációk közötti tudásátadás a családon vagy a lokális közösségen belül” (Tót, 2009:5). A szocializációt olyan tanulási folyamatnak definiálja, ahol a tudatosság nem jelenik meg. Tót fenti csoportosítása mellett azonban a szakirodalom jellemzően az informális tanulást, mint nem szervezett keretek között zajló tevékenységet definiálja. A Memorandum úgy fogalmaz, hogy „az informális tanulás a mindennapi élet természetes velejárója” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:9), Tót Éva pedig a „tanulás eredeti, «ősi»” (Tót, 2006:17) formájával azonosítja. Felhívja a figyelmet arra, amivel én is mélyen egyetértek, hogy ez az ősi forma, amit ma informális tanulásnak nevezünk, még akkor sem szűnt meg működni, amikor a figyelem áthelyeződött a szervezett keretek között zajló tanulásra (Tót, 2006). A Memorandum kiemeli az informális tanulás beemeléseinek jelentőségét a formális tanulás által uralt oktatáspolitikai és társadalmi gondolkodásba, hiszen „az egész életen át tartó tanulás megszakítás nélküli folyamatként való felfogása nyomán a nem formális és az

informális tanulás is mindinkább a tanulás részévé válik” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:9).

Esetünkben a nem formális és informális tanulás pontosan abból a tulajdonságából kifolyólag lesz lényeges, hogy „természetéből adódóan kívül esik az iskolákon, főiskolákon, képzési központokon vagy egyetemeken” (EURÓPAI BIZOTTSÁG, 2000:9). Pontosán emiatt nem tekintik valós tanulásnak, végzettséget igazoló dokumentum hiányában pedig a munkaerőpiacon vagy nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem érvényesíthető az eredményük. A kérdés azonban az, hogy a munkaerőpiacon vajon a megszerzett ismeretek ténye, vagy pedig hogyanja jelent előnyt? Tehát attól leszek jobb munkaerő, hogy az adott technológiát ismerem, vagy pedig attól, hogy ezt a technológiát az egyetemen ismertem meg? Természetesen, a tanulás ténye biztosítja a munkavállalónak a tudást, akármilyen formában és szintéren történjen is meg az ismeretszerzés.

Ahhoz azonban, hogy a nem formális vagy informális úton megszerzett tudást a foglalkoztatásban „használni” tudja a felnőtt, a tanulás eredményét elismertetnie, validáltatnia kell. „Az elismerési eljárás során ugyanis – bár a megnevezések olykor félrevezetően pontatlanok lehetnek – nem a tanulási folyamatot, a tanulás tényét, hanem annak eredményét, a tanulás révén szerzett ismeretet, kompetenciát értékeli és számítják be, ismerik el. Azaz: az elismerési/beszámítási eljárásban nem a kompetencia megszerzésének módja a kardinális kérdés, hanem az adott kompetencia tartalma, mérhetősége, és a formális képzési követelményeknek (sztenderdeknek, referenciáknak) való megfeleltethetősége” (Tót, 2009:6). A validáció fogalmköréhez tartozó kifejezéseket a következő fejezetben ismertetem.

3. A validáció fogalomrendszere

A nem formális és informális úton szerzett tudás, kompetencia érvényesítés folyamatának rendszerében a mai napig nem alakult ki egységes gondolkodás vagy fogalomhasználat. Nem csupán az elnevezések különböznek, hanem a szavak mögött rejlő tartalmak is. *„Az elismerés/validálás esetében – sok más esethez hasonlóan – egy idegen nyelvből importált, adaptált fogalomról van szó. Ez, az intézményesült környezeti tényezők mássága mellett nyelvi nehézségekkel is megterheli a fogalmak értelmezését”* (TóT, 2009:6). Kiindulópontom elsőként az angolszász kifejezések és ezek tartalma lesz, hiszen a magyar (és más, nemzeti) fogalomrendszer ezek lefordításával, átvételével alakult ki. *„Természetesen a nyelvi eltérések többnyire kisebb vagy nagyobb mértékű szemléleti különbségeket is takarnak”* (TóT, 2009:7). Ahhoz, hogy megértsük a validálás céljait és eszközeit, mindenképpen szükséges az eredeti elnevezéseikhez visszanyúlnunk, a magyar szóátvétellel, vagy fordítással ugyanis elveszítik eredeti jelentésüket a kifejezések. A következőkben, a teljesség igénye nélkül igyekszem betekintést nyújtani a sokszínű meghatározási rendszerbe.

Angol nyelvterületeken is különböző szókapcsolatokat használnak a validálás folyamatának leírására, de jellemzően három kifejezés alkalmazása jelenik meg a nemzetközi szóhasználatban: *assessment*, *recognition*, *validation*. Először a szavak önálló jelentését tekintem át, ehhez ORSZÁGH-MAGAY-FUTÁSZ-KÖVCSÉS Angol-magyar kéziszótárát (1999-es kiadás 2007-es változatlan utánnyomása) hívom segítségül. Az *assessment* szó ugyanúgy jelenti kár vagy vagyontárgy felbecsülését, megbecsülését, értékelését, mint az informatikában az érékelést. A szó szótöve, az *assess* ige jelentései között szerepel a dolgozat,

felmérés kiértékelése is. A *recognition* főnév jelenthet felismerést, megismerést (valamilyen tulajdonság alapján), valaminek az elismerését (pl: jogok, követelések vagy új kormány), illetve elismerést, mint hálát, vagy megbecsülést. A *recognize* ige jelentései között szerepel valaminek a megbecsülése, értékelése is. A *validation* főnév ebben a szótárban külön nem szerepel, ez is mutatja a kifejezés újszerűségét. A *validate* ige jelentése érvényesít, érvényességet megerősít, jóváhagy, indokol, megalapoz. E jelentés-meghatározások alapján, a következőképpen foglalom össze a három kifejezés jelentését:

- assessment* – értékelés,
- recognition* – elismerés,
- validation* – érvényesítés.

E kifejezések közötti logikai vagy nyelvi kapcsolat azonban az angol nyelvterületeken sem egységes, így a magyar gyakorlatba is különböző értelmezések kerültek be.

Az egyik legrégebb óta használt kifejezés angol nyelvterületen a *Prior Learning Assessment* (PLA), magyarul az előzetes tudás/tanulás értékelése, *„ezt vette át az 1990-es években a magyar adaptálási kísérlet, és «előzetes tudás»-ként magyarítva ma is az egyik legtöbbször használt kifejezés”* (TóT, 2009:7). Itt jegyzem meg, hogy a *learning* angol kifejezést a szakirodalom hol tanulásként, hol tudásként fordítva alkalmazza, ez okozhat értelmezésbeli problémákat. Én a „tanulás” kifejezést előremutatóbbnak találom, mivel egyrészt megjeleníti a témát jellemző folytonosságot, a tanulás élethosszig tartó megjelenését, másrészt a folyamatban résztvevő, tanuló egyénre helyezi a hangsúlyt. Ezért ezt fogom alkalmazni.

Az a kritika érte a PLA eljárást, hogy korábbi, szervezett keretek között értékelt tudáselemeket, kompetenciákat foglal magába, és a máshol még nem értékelt, informális úton

szerzett tanulási eredmények más eljárási módot igényelnek. A PLA, főleg Kanadában használt bővítése a PLAR, ami a recognition (elismerés) kifejezést is beilleszti az elnevezésbe, ami azt hivatott jelezni, hogy ez a folyamat már több mint értékelés. A fent leírt hiányt igyekezett pótolni az APEL (Accreditation of Prior Experiential Learning), ami a korábban, tapasztalati tanulás útján szerzett ismereteket integrálta a képzési programokba, kreditértékek hozzárendelésével.

Az OECD által Recognition of Non-formal and Informal Learning (RNFIL) címen, 2006-ban indított projektet, azonban a 23 ország részvételével készült jelentés elnevezése a futamidő végére a Recognition of Learning Outcomes címre módosult (Tót, 2009). Magyarország is részt vett a projektben, erről DERÉNYI-MILOTAY-TÓT-TÖRÖK közreműködésével megjelent egy kiadvány 2007-ben. A kötetben megjelenik az elismerést megelőző lépésekként az azonosítás és az értékelés, habár előbbi pontos jelentését, illetve az értékeléshez fűződő kapcsolatát, hasonlóságait, eltéréseit itt nem tisztázzák.

A CEDEFOP 2009-ben megfogalmazta a nonformális és informális tanulás validálásának irányelveit, az ezt közlő kiadványban az érvényesítést (validáció) úgy definiálja, mint az egyéni tanulási eredmények értékelésén (assessment) alapuló folyamatot, amelynek eredménye lehet bizonyítvány vagy diploma. A kötetben megjelenik és kifejtésre kerül az identification kifejezés is, amit azonosításként fordíthatunk magyarra. E folyamat rögzíti és láthatóvá teszi az egyéni tanulási eredményeket.

Az azonosítás eredményeképpen nem kerül hivatalos bizonyítvány vagy diploma kiállításra, de ez biztosítja az elismerés alapját (CEDEFOP, 2009). FARKAS Éva (2013) a folyamat első lépéseként az értékelést definiálja, amely folyamat során a

tanuló által megszerzett tudást, készséget, kompetenciát igyekeznek azonosítani, megfelelő módszerek alkalmazásával. Ezután következhet a tanulási eredmények érvényesítése, amely folyamat megerősíti, hogy „a tanuló által elért egyes értékelt tanulási eredmények megfelelnek olyan meghatározott eredményeknek, amelyek egy egység vagy képesítés megszerzéséhez szükségesek” (FARKAS, 2013:61). E folyamat végén, ha az elért eredményeket hivatalos igazolás kiadása is követi, akkor azt nevezi elismerésnek. Tehát lineáris kapcsolatra mutat rá a három kifejezés között.

Az évek múlásával, folyamatos változáson ment keresztül a tárgyalt eljárás fogalomrendszere, napjainkra a recognition kifejezés, a validációval szemben elveszítette uralkodó pozícióját, főleg az európai uniós szakpolitikában. Az angol validation kifejezést egyaránt használja a szakirodalom validáció, validálás vagy érvényesítésként is. Tót Éva szerint utóbbi használata sem szerencsésebb az előbbinél, mivel „bizonyos fokig mindkét kifejezés egyidejűleg két dologra utal. [...] A „recognition” kifejezés amellett, hogy más konnotációkkal is «terhelt», az eredeti nyelven is egyszerre utal az általános társadalmi elismerésre és magára a konkrét elismerési eljárásra.” (Tót, 2009:8). Ez okozhatja szövegek félreértelmezését is, ezért szakmai projektek esetében többször is foglalkoztak a kifejezés kettéválasztásával. Az OECD RNFIL projektje során felmerült egy, később háttérbe szorult ötlet a nyelvi hátrányok leküzdésére. Kialakították a social recognition és a formal recognition kifejezéseket, amelyek tovább bővítették az eddig sem kevés fogalmat (és hozzájuk kapcsolható jelentéstartalmat) felsorakozató szaknyelvet.

A validation szó előtérbe helyezkedését többen többféleképpen indokolják. Egyesek szerint a

képzési szektorok eltérő törekvéseit hivatott jelezni az eltérő szóhasználat, míg mások szerint a francia beszámítási rendszer felértékelődése okozta az általuk használt kifejezés egyre népszerűbbé válását. Tóth Éva abban látja a validation szó erősségét, hogy „amíg az «előzetes tudás értékelése» egy adott képzési programhoz viszonyítva tekintett az azt megelőzően meglévő («prior») tudáselemekre, addig a validáció már általában utal a bármiféle módon megszerzett tudások intézményesített elismerésére (akár teljes kvalifikációval történő tanúsítására is)” (Tóth, 2009:9). Ebből következtethetünk arra, hogy a magyar szóhasználat deklarálja a gondolkodásmódunkat is, hiszen a hazai szakirodalomban a mai napig az „előzetes tudásmérés” vagy „előzetesen megszerzett tudás mérése” szerepel. Ez azonban, Tóth vélekedése szerint, inkább azonosítható a formális keretek között szerzett tudáselemek elismerésével, mint a nem formális és informális környezetben elért tanulási eredmények érvényesítésével, tehát szemléletbeli különbséget is mutat a megválasztott kifejezések használata.

A fenti értelmezések alapján saját fogalomrendszert alakítottam ki, amelyet a következőkben mutatok be. A kialakított fogalomrendszer igényel egyfajta gondolkodásmódot is, a tárgyalt eljárással kapcsolatban. Megítélésem szerint az angol nyelvű kifejezések között sem egyszerű megtalálni a folyamatot megfelelően és egyértelműen leíró kifejezéseket. Mivel azonban magyar nyelven íródott munkáról van szó, szükségesnek találok magyar kifejezések használatát. A nem formális és informális módon szerzett tudás láthatóvá tételéhez, érvényesítéséhez szükséges eljárást validációnak nevezem. E kifejezés mögött a nem formális úton megszerzett ismeretek, kompetenciák hivatalossá tételét értem, magyar szóval érvényesítésnek értelmezem. A validáció folyamata több lépésből áll, ezek között lineáris kapcsolatot látok. Elsőként meg szükséges mérni azt, hogy a felnőtt milyen olyan tudással és kompetenciákkal rendelkezik, amelyeket nem tud hivatalos dokumentummal igazolni. A mérést értékelés követi, amely során az eljárásban résztvevő igazolást kap a felmért ismeretei, kompetenciái szintjéről.

1. ábra

Az értékelésnek két „következménye” lehet (1. ábra) a validációs eljárásban. Egyik a képzőintézmények szintjén a beszámítás. Ilyenkor a kimeneti követelményekhez igazítják az értékelt tudást, és a megfelelő módon beszámítják a képzésbe: felmentik bizonyos részek vagy tananyagegységek látogatása, vagy vizsgája alól, csökkentett képzési díjat kell csak megfizetnie stb.

Másik kimenete az értékelésnek magasabb, országos szinten működhet és elismerésnek nevezem. Az elismerés során hivatalos dokumentumot állítanak ki a felmért és értékelt tudásról, amely helyettesítheti az oktatási vagy képzés befejeztével megszerzett bizonyítványt, tanúsítványt vagy akár diplomát is. A mérés, értékelés és beszámítás, illetve elismerés

folyamatát együtt validációnak vagy érvényesítésnek nevezem.

Még egy kifejezést beemelek a mérés-értékelés-beszámítás-elismerés és validálás fogalmai közé, ez pedig az előzetes tudásmérés. Ennek két oka van, egyik az egyszerűség: a *nonformális és informális környezetben szerzett tanulási eredmények mérése* kifejezés rövidebb helyettesítőjeként fogom alkalmazni. A másik ok a kifejezés elterjedtsége a magyar köznyelvben. A jelenlegi és az ezt megelőző felnőttképzési törvényben is előzetes tudásmérésként hivatkoznak a folyamatra, így a felnőttképzésben dolgozók teljes mértékben e kifejezést ismerik és alkalmazzák ma is. Én is felhasználom tehát, azonban egyértelműen a nonformális és informális környezetben elsajátított ismeretek és kompetenciák felmérését jelölöm vele.

E kiadvány célja a mérés és értékelés folyamatainak bemutatása és segítése, azonban a validációs rendszer egészének átlátását elengedhetetlennek tartom ahhoz, hogy a teljes folyamatból kiemelt lépések értelmezhetőek és hasznosíthatóak legyenek. A következő alfejezetben egy olyan eszközt kívánok az olvasó kezébe adni, amely a mérés és értékelés lépéseit megelőzően illeszthető be az eljárásba, jelentősen megkönnyítve a későbbieket.

4. Tanulási eredmények

A validáció létjogosultságának okainál részletezett tény, miszerint a tanulási folyamat eredménye, és nem pedig szintere mutatja meg a tudás valódi értékét, egy új kifejezést is életre hívott. E kifejezéssel főleg európai uniós szakpolitikák szintjén találkozhatunk, de már magyar nyelvű szakirodalmak is foglalkoznak a „learning outcomes” –szal, a tanulási eredményekkel.

Kennedy Declan Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata című gyakorlati útmutatójában összegyűjtött számos meghatározást és definíciót a tanulási eredményekről. E fogalom értelmezése is sokrétű az Európai Unióban és azon túl is, azonban léteznek közös pontok, amelyekre Declan rávilágít. A meghatározásokban felismerhető, hogy a tanulási eredmények azt mutatják meg, amit a hallgató/tanuló/résztvevő a számára megtanítottakból elsajátított, magáévá tett, és amit „*az adott tanulási tevékenység elvégzésekor fel tud mutatni*” (Declan, 2007:20).

A CEDEFOP 2009-es megfogalmazása alapján a tanulási eredmények állítások arról, amit a tanuló tud, megért és alkalmazni képes egy tanulási folyamat befejeztével (CEDEFOP, 2009). Ezek az állítások tehát tudás, készségek és kompetenciák szempontjából kerülnek meghatározásra (Farkas, 2013).

A tanulási eredmény-alapú megközelítés a korábbi, tanárközpontú oktatás helyett, a tanulót helyezi a folyamat középpontjába. A tanár-központú oktatásban, a tanár határozta meg az oktatni kívánt tananyagot, ezt a saját maga által legjobbnak ítélt (vagy legjobban ismert, esetleg a legkönnyebb) módszerrel „letanította”, majd az elsajátított tananyagot értékelte. Az oktatási folyamat alapja a tanár által átadott ismeretanyag, a számonkérés pedig azt méri, hogy adott ismeretanyagból mennyit sajátított el a tanuló/hallgató/felnőtt (Declan, 2007). A tanárközpontú oktatás egyre több kritikát kap, hátrányai a felnőttképzésben is megjelennek. Az oktatót a középpontba helyező képzési folyamatban nincs lehetőség az előzetesen megszerzett tudás képzésbe való beszámítására, egyéni tanulási utak kialakítására, vagy egyéni fejlődés értékelésére. A tanárközpontú oktatásban a kimenet a tanár által meghatározott tananyag elsajátításának

szintjét mutatja meg, a résztvevő kompetenciaszintjének növekedését, bővülését azonban nem.

A tanítási folyamatok folyamatosan átalakulnak tanulási folyamatokká, tehát a tanárközpontúságot felváltja a diákközpontúság. A diákközpontú oktatási folyamat arra összpontosít, amit a folyamat résztvevőjének el kell sajátítania a képzési folyamatban, amit el kell tudnia végezni a tanulási folyamat eredményeképpen. Ezt a megközelítést nevezik eredményközpontúnak is. A tanulási folyamat kimeneteként tanulási eredményeket fogalmazzuk meg, amelyek azokat a tevékenységeket tartalmazzák, amiket a folyamatban résztvevőnek el kell tudnia végeznie a képzés befejeztével. (Declan, 2007). Az eredményalapú megközelítésben nem az a fontos, hogy a résztvevő hol és mikor, mennyi idő alatt és kitől sajátította el a tudást, hanem az, hogy birtokosa legyen azoknak az ismereteknek és kompetenciáknak, amelyek az adott szakmában szükségesek. Ez a validáció szempontjából azért jelentős, mert a tanulási eredményekben megfogalmazott képzési kimenetek esetén felmérhető, hogy a jelentkező rendelkezik-e a meghatározott kompetenciákkal, és pozitív eredmény esetén akár a képesítés is kiadható lenne számára. Így a tanulási eredmények a validációban kulcsfontosságúak.

Az Európai Unió felismerte a tanulási eredményekben rejlő lehetőségeket, ezért az Európai Képesítési Keretrendszer (EKKR) kidolgozása is eredményalapú módszerrel történik.

Magyarországon, az Európai Unió törekvések mellett sem került be egyelőre a köztudatba a tanulási eredmény kifejezés. Ennek oka, hogy szemléletbeli változást igényel a tanulási eredményekben gondolkodás.

Az eredményalapú megközelítésben nem a tanár, az általa átadott tananyag vagy a tanulási környezet a fontos, hanem a tudás, amit elsajátít a tanuló, ez az eddigiektől eltérő gondolkodást igényel tehát. Bízató folyamatok indultak el azonban hazánkban a tanulási eredményekkel kapcsolatban.

Ezek közül az egyik a Magyar Képesítési Keretrendszer (MKKR) kidolgozása, amely az EKKR-hez illeszkedően, tanulási eredményalapú. Ha elkészül a nemzeti keretrendszer, akkor a tanulási eredmények széles körben ismertebbé válnak, a képzéssel foglalkozók és a képzésben résztvevők esetében mindenképpen, hiszen a szakképesítések kimenetét tanulási eredményekben kell majd meghatározni.

A másik lépés, ami bizakodásra adhat okot az, hogy a felnőttképzést szabályozó, 2013. évi LXXVII. törvényben előírt szakmai programkövetelményekben¹ tanulási eredményekben kell megfogalmazni az adott képzés kimenetét. Ez valószínűleg a felnőttképzési szakembereknek nem lesz teljesen ismeretlen terep, hiszen a képzési programokban megfogalmazott megszerezhető kompetenciáknál is a tanulási eredményekéhez nagyon hasonló elvet alkalmazták. A megszerezhető kompetenciák leírásában azt kellett megfogalmazniuk, hogy a képzés elvégzésével a résztvevő mire lesz képes, mit ismer és tud alkalmazni.

A szakmai programkövetelmények kidolgozásához készült útmutatóban a szerzők külön figyelmet szenteltek a tanulási eredményeknek. Értelmezésükben a képesítések tanulási eredmény alapú megközelítésének középpontjában annak vizsgálata áll, hogy az adott képzési vagy

¹ Az egyéb szakmai képzések képzési programjának alapja, hasonló az OKJ-s képzések esetében az SZVK-hoz. Többek között a képzés bemeneti és kimeneti követelményeit, az elsajátítandó tananyagegységeket tartalmazza.

tanulási szakasz befejezésekor milyen „szintű ismeretekkel rendelkezik, mennyire érti, s milyen mértékben képes értelmezni ezeket az ismereteket, miként tudja a megszerzett tudást alkalmazni, illetve, hogy szert tett-e egy adott szakterület eredményes és autonóm műveléséhez szükséges általános kompetenciákra.” (Farkas-Rettegi, 2014:20). A számonkérés során a meghatározott tanulási eredményeket méri, és ez alapján állapítják meg, hogy a résztvevő elsajátította-e a „munkakör vagy munkatevékenység ellátásához szükséges kompetenciákat és megkaphatja-e a szakmai végzettség megszerzését igazoló tanúsítványt” (Farkas-Rettegi, 2014:20).

Az eredmény-alapú szemlélet a nemformális és informális módon szerzett tudás elismerésének nyithat utat, két dimenzióban is. Egyrészt ez a szemléletmód a cselekvő-kompetenciákat támogatja, amelyek elsajátítására teljes mértékben alkalmas (ha nem a legalkalmasabb) a formális környezetben kívül végzett, tapasztalati tanulás. Más szempontból, mivel e szemléletben a tanulási folyamat végeredménye, tehát az elsajátított tudás a lényeg, a képzési folyamat maga kisebb jelentőséget kap. Ezáltal nőhet a validáció népszerűsége és jogosultsága.

A tanulási eredmények írásáról bővebben a kiadvány későbbi fejezetében lesz szó.

5. Magyarországi helyzetkép

Ahogy azt már jeleztem, hazánk az európai uniós törekvések ellenére sem büszkélkedhet kiemelkedő, validációs eljárásához kapcsolódó eredményekkel. Ez nem az eljárásrend teljes hiányát jelenti, hiszen már alakultak ki jó gyakorlatok Magyarországon is, hanem az egységes, állami mérési, értékelési és elismerési rendszer hiányát. Mivel e kiadványban nem céloz az országos validálási rendszer kiépítési

lehetőségeinek, akadályainak, előnyeinek vizsgálata, ezért a következőkben olyan elszigetelt, jó gyakorlatokat igyekszem bemutatni, amelyek példaként szolgálhatnak egy, a felnőttképzés és felsőoktatás „szigetén” létrehozható rendszer kiépítéséhez.

a, Törvényi szabályozás a felnőttképzésben

A 2001. évi CI. törvény, amely a felnőttképzés törvényi szabályozásának mérföldköve volt, az előzetes tudásmérést a felnőttképzési szolgáltatások közé sorolta, de azok között is kitüntetett szerepet kapott. A törvény 17. §-ában megjelent két, számunkra jelentős momentum. A 2. bekezdés azt határozza meg, hogy „a képzésre jelentkező felnőtt kérheti tudásszintjének előzetes felmérését, amelyet a felnőttképzést folytató intézmény köteles értékelni és figyelembe venni”. E szabályozás a társadalom azon (meglehetősen szűk) rétegére koncentrál, akik részt vesznek felnőttképzésben, tehát semmiképpen sem beszélhetünk országos szintű validálási szabályozásról. A képzésben résztvevő felnőtteknek tehát lehetőségük van a saját tudásának felmérését, illetve annak értékelését és beszámítását kérni. Beszámítását, hiszen jelenleg csupán a képzési program kontextusában beszélhetünk validációról. A törvény megelőző bekezdése – „A képzési programnak igazodnia kell a képzésben részt vevő felnőttek eltérő előképzettségéhez és képességeihez.” – még pontosabban kontextusba helyezi a rendelkezést. A tudásmérés jelen esetben tehát az egyéni tanulási utak kialakításában hivatott segítséget nyújtani, amit azonban a legelterjedtebb, csoportos képzési forma jelentősen megakadályoz (TóT, 2009). A törvény előírta tehát az előzetesen megszerzett tudás mérését és beszámítását, azonban véleményem szerint két ponton hibát vétett a törvényalkotó.

Az elsőt akkor, amikor a képző intézményeket a felmért és értékelt tudás „figyelembe vételére” szólította fel, ez azonban nem beszámítást jelent (Tör, 2009). Az intézményeknek szerepeltetnie kellett a minőségbiztosítási rendszerükben az előzetes tudásmérés folyamatleírását, és ez alapján működtetniük kellett a felnőttképzési szolgáltatást. Ehhez azonban, második hibaként, nem fogalmaztak meg módszertani előírásokat. Az intézmények így saját hatáskörükben mérhettek és értékelhettek, amit – bevallásuk szerint – nagy arányban meg is tettek.²

A 2013. szeptember 1-jétől hatályos 2013. évi LXXVII. törvény értelmező rendelkezései már definiálják az előzetes tudás mérését, mégpedig így: *„annak felmérése, hogy a képzésre jelentkező dokumentumokkal nem igazolt tanulmányai vagy megszerzett gyakorlati tapasztalatai alapján képes-e a képzés során elsajátítandó tananyagegység követelményeinek teljesítésére, amelynek eredményeként a követelmények megfelelő szintű teljesítése esetén a tananyagegység elsajátítására irányuló képzési rész alól a képzésre jelentkezőt fel kell menteni”*. E meghatározás már meghatározza a tevékenység tartalmát és célját is, és míg a korábbi szabályozás módszertani hiányosságait továbbra is hordozza magában, mégis a nem formális környezetben szerzett tudás elismerésének mérföldköveként értelmezhető. Az előzetes tudásmérés lefolytatására, az előzetesen felmért tudásnak a képzés során történő beszámítására vonatkozó szabályokat és azon képzési egységek meghatározásának szabályait, amelyekre a tudásmérés irányul a

későbbiekben, miniszteri rendeletben fogják megjeleníteni, bár ennek 2014 áprilisában még tervezete sem készült el. Az új törvény előírja a felmért tudás beszámítását a képzésbe, mégpedig a képzési időt és a részvételi díjat is a beszámítható tudás mértékével szükséges csökkenteni, és ezt a felnőttképzési szerződésben meg kell jeleníteni (13. §). Az előzetesen megszerzett tudás mérését a hatályos törvény 11. § (1) g pontja szerint támogatott szakmai (OKJ-s), illetve támogatott nyelvi képzése esetén kötelezően, az egyéb szakmai és egyéb képzések esetén a *„képzésre vonatkozó támogatási szerződés kötelező előírása alapján, egyébként a jelentkező kérésére kell biztosítania”*.

6. Hazai jó gyakorlatok

A nem formális és informális tanulási környezetben szerzett tudás és kompetencia elismerésére léteznek Magyarországon is országos szintű rendszerben működő, és a köztudatban is jelen lévő formák, ezek száma azonban rendkívül alacsony.

a, Nyelvvizsgarendszer

A példák közül az első a nyelvvizsga rendszer. A nyelvi képzések esetében a vizsgát nem kell minden esetben képzési folyamatnak megelőznie, a vizsga és a képzés külön értelmezendő. Az, hogy a nyelvvizsgára az egyén önállóan, csoportos vagy magánórakon készül fel, e vizsgarendszer szempontjából nem meghatározott. Természetesen léteznek nyelvvizsgára felkészítő képzések, amelyek végén segítik a képző intézmények a vizsgára jelentkezést, azonban a folyamat két lépése valójában elkülönül egymástól. A nyelvvizsga rendszer tipikusan jó példája a formális kereteken kívül megszerzett tudás felmérésének, értékelésének és elismerésének. A nyelvvizsgahelyek meghatározott, országos,

² FARKAS Éva – FARKAS Erika – HANGYA Dóra – KOVÁCS Anett – KULCSÁR Nárcisz – LESZKÓ Hajnalka: Az akkreditált felnőttképzési intézmények működési jellemzői című kutatásában résztvevő 297 intézmény közül csupán 4 nem nyújtotta ez előzetes tudásmérés szolgáltatását.

sőt bizonyos esetekben nemzetközileg elfogadott képzési szinteken biztosítanak lehetőséget a kompetenciák felmérésére és értékelésére, „ráadásul a vizsga illetve a tanúsítvány meglehetősen árnyaltan képes megkülönböztetni a kompetencia szinteket és a nyelvtudás jellegét (adott idegen nyelv használatán belül beszéd, írás, szakfordítás, tolmácsolás terén való jártasságot)” (TóT, 2009:12).

b, ECDL

A második példa az informatika területén működő ECDL (European Computer Driving Licence = Európai Számítógép-használói Jogosítvány). Az ECDL esetében modulrendszerű, nemzetközi szabványokon alapuló eljárásrendről beszélhetünk, ami a számítógép felhasználók kompetenciáit, digitális írástudását hivatott elismerni. Finn példa alapján 1996 óta működik, Magyarország hamar, már 1997-ben csatlakozott a rendszerhez. Ahogy a nyelvvizsga, az ECDL vizsga is önálló programként működik, tehát nem kapcsolódik hozzá kötelező érvényűen képzés, bármilyen tanulási módon szerzett ismeret elismertethető általa. Hazánkban és az Európai Unió legtöbb tagállamában, bármely ECDL-vizsgaközpontban lehetőség van letenni a 4 modulból álló vizsgát, ehhez szükség van egy vizsgakártya kiváltására. A 4 modulból nem szükséges egyszerre vizsgázni, de három éven belül az összes eredménynek fel kell kerülnie a vizsgakártyára. A négy modul teljesítése után a vizsgakártya ellenében kiállítják a felhasználó részére az ECDL bizonyítványt. Az ECDL bizonyítvány a formális képzési környezetben is felhasználható az egyén kompetenciáinak igazolására.³

³Az ECDL-ről bővebben: <http://niszt.hu/ecdl> [letöltés: 2014. március 24.]

c, Europass-portfólió

Az Európai Unió a tagállamok közötti munkavállalási és tanulmányi célú mobilitás elősegítése érdekében 2005-ben elindította az Europass keretrendszert. A keretrendszert az a tény hívta életre, hogy a tagállamok oktatási rendszereinek különbözőségéből adódóan a végzettséget igazoló dokumentumok is teljesen különbözőek voltak, nem csak nyelvükben, de formájukban és tartalmukban is. A különböző tagállamok bizonyítványainak, illetve az országokból származó szaktudás és kompetenciák összehasonlíthatósága érdekében egy egységes dokumentumrendszert alakítottak ki.

A dokumentumcsomagot Europass-portfóliónak nevezték el, ami kettős célt valósít meg. Célja segíteni a formális úton megszerzett végzettségek, sőt a nem formális úton szerzett kompetenciák elismerését külföldi munkavállalásnál vagy külföldi tanulmányok folytatása esetén, illetve egy átlátható, tartalmas és egységes dokumentumcsomaggal megkönnyíteni a munkavállalás vagy képzésbe való bekapcsolódás folyamatát.

A portfólió 6 dokumentumtípusból áll, amelyek közül hármat a dokumentumcsomag tulajdonosa állít össze. Ezek az Europass Önéletrajz (Europass Curriculum Vitae), az Európai Készségűtleve (European Skills Passport) és az Europass Nyelvtanulási Napló (Europass Language Portfolio). Az Europass Önéletrajz egy sablon alapján elkészített átlátható, egységes önéletrajz, amely a munkatapasztalatok tartalmára, az iskolában szerzett tudásra és az egyéni készségek bemutatására nagy hangsúlyt fektet.

Az Európai Készségűtleve a korábbi Europass-portfólió összes elemét egyesíti egy elektronikus fájlban. A dokumentumtípusok birtokosa egyénileg állíthatja össze a meglévő elemeket egy dokumentummá, hogy még

átláthatóbb és egyszerűbben felhasználható legyen a dokumentumcsomag. Az Europass Nyelvtanulási Napló egy olyan csomag, amely összesíti és bemutatja a hivatalos okirattal igazolt és nem igazolt nyelvi kompetenciákat. Három részből áll: a nyelvi útlevélből, a nyelvi életrajzból és a nyelvi dossziéból. A nyelvi útlevélben a felhasználó maga sorolja be pillanatnyi nyelvtudását szövegértés, beszéd és írás kategóriákban, hat szinten (A1, A2, B1, B2, C1, C2).

A dokumentumcsomag további három elemét különböző intézmények, a résztvevő kérésére, magyar és angol nyelven bocsátanak ki. Ezek az Europass Bizonyítványkiegészítő (Europass Certificate Supplement), az Europass Oklevélmelléklet (Europass Diploma Supplement) és az Europass Mobilitási Igazolvány (Europass Mobility). Az Europass Bizonyítvány-kiegészítő az OKJ-s bizonyítványok részletesebb változata, amely magában foglalja a bemeneti követelményeket, a megszerzett készségeket és kompetenciákat, az értékelési rendszer leírását, a továbbtanulás lehetséges szintjeit, és az elvégzett elméleti és gyakorlati óraszámot. A bizonyítvány-kiegészítő segítségével külföldi munkaadók megismerhetik a szakképesítés tartalmát, a megszerzett kompetenciákat, és általa a képesítések jobban összehasonlíthatóvá válnak. Az Europass Oklevélmelléklet a felsőoktatásban szerzett oklevelek összehasonlíthatóságát, a külföldön szerzett végzettség itthoni elfogadását segíti. Tartalmazza a képzés során megszerzett készségeket és kompetenciákat, a vizsgaeredményeket és a végzettség szintjét, a továbbtanulási lehetőségeket és a kibocsátó ország felsőoktatási rendszerének leírását. Az Europass Mobilitási Igazolvány „*az európai országok valamelyikében folytatott szakmai gyakorlatok, tanulmányok vagy önkéntes munka során megszerzett készségek és*

kompetenciák igazolására szolgáló, egységes formátumú dokumentum”⁴. A dokumentum a szervezett formában megvalósult mobilitást hivatott igazolni, kiállításáért a küldő, illetve fogadó szervezetek felelnek.

Az Europass Portfólió elemei, leginkább azok, amelyeket a résztvevő állít össze, önbevallás alapján, a nem formális keretek között szerzett ismeretek elismerését és beszámítását támogatják Európai Unió szinten. A portfólió összeállítása nem csak az egyén kompetenciáinak elismerésére szolgál, hanem egyfajta önértékelési, önreflexiós folyamat is, amely mindenképpen a kitöltő javára válik.

A fenti példák elfogadottsága és a hozzájuk kapcsolódó több éves tapasztalatok azt mutatják, hogy a hivatalos dokumentummal elismert tudás társadalmi elfogadottsága egyre inkább növekvő tendenciát mutat. A modulrendszerű ECDL bizonyítvány tapasztalatai véleményem szerint beépíthetőek lennének a szak- és felnőttképzésbe, akár egy országos szintű rendszer egyik modelljeként is szolgálhatna.

7. Validáció a szakképzésben és a felsőoktatásban

A szakképzést a 2011. évi CLXXXVII. törvény szabályozza, amely kitér az előzetes tudás beszámítására. A törvény a 27. § első bekezdésében előírja, hogy a képzéssel megegyező tartalmú, hivatalos okirattal igazolt tanulmányokat a képzési követelmények teljesítésébe be kell számítani, a szakképző intézmény pedagógiai programjában meghatározottak szerint. Tehát az intézmény saját hatáskörében döntheti el, hogy a formális keretek között szerzett előzetes tudást, milyen módon számítja be a képzésbe.

⁴ http://europass.hu/pages/content_mob/index.php?page_id=1126 [letöltés: 2014. március 25.]

A beszámításra vonatkozó kérvényt az iskola vezetőjéhez kell benyújtani, és a döntést is ő hozza meg. E paragrafus (2) alapján a gyakorlati képzésbe beszámítható a szakirányú, munkaviszonnyal igazolt munkatapasztalat is. Ennek beszámításáról szintén a vezető hatásköre döntést hozni.

Az iskolarendszerű szakképzésben nem jelenik meg tehát törvényi szinten a nem formális módon szerzett kompetenciák beszámítása, és a formális környezetben szerzett tanulási eredmények elismerése is nagyfokú subjektivitást engedélyez.

A felsőoktatási törvény (2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról) már biztosít lehetőséget a nem formális úton szerzett ismeretek beszámítására is, ezt a 49.§-ban részletezi. A hallgató kérelmet nyújthat be a kreditátviteli bizottsághoz (a felsőoktatási intézményben a kreditek elismeréséért felelős, és e célból létrehozott bizottság), a tudás elismerése végett. A bizottság megvizsgálja a hallgató tudását, és amennyiben az a kérelemben szereplő tantárgy kimeneti követelményeivel legalább 75%-ban megegyezik, elismeri a tantárgyhoz rendelt kreditmennyiséget. A kreditek elismerésének alapját képezheti a törvény szerint nem formális, informális tanulás útján szerzett tudás vagy munkatapasztalat is, ezeket a fenti módon szintén elismerheti a kreditátviteli bizottság tanulmányi követelmény teljesítéseként.

A kreditátvitel konkrét szabályozása a felsőoktatási intézmény tanulmányi és vizsgaszabályzatában kell, hogy megjelenjen. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a felsőoktatási intézmények nem nyitottak a nem formális keretek között szerzett ismeretek kreditálására. 2011-ben, a TÁMOP 4.1.3-08/1-2008-0004 számú, *A felsőoktatási szolgáltatások rendszerszintű fejlesztése* című projekt keretében a validáció felsőoktatásban betöltött

szerepét is vizsgálták. A kutatási eredményeket egy kötetben foglalták össze⁵.

III. AZ ELŐZETES TUDÁS MÉRÉSÉNEK MÓDSZEREI

Az elméleti háttér bemutatása során részletezett validációs folyamatból a következő lépéseket dolgozom fel ebben a fejezetben: 2. ábra.

2. ábra

1. Hogyan írjunk tanulási eredményeket?

A mérés és értékelés lépéseit megelőzheti az adott tananyag tanulási eredményekben való megfogalmazása. Ahogy az elméleti háttér fejezetében kifejtettem, a tanulási eredmények konkrétan meghatározzák az elsajátítandó kompetenciákat, ezáltal megkönnyítik az előzetes tudás felmérését is. Hogyan néz ki ez a gyakorlatban?

Az Országos Képzési Jegyzékben szereplő képzések esetében, a Szakmai és Vizsgakövetelményekben találjuk a képzési kimeneteket, a következő formában meghatározva: „A törvényes keretek betartásával, előírások szerint dolgozni, dolgoztatni; Vállalkozást alapítani/ működtetni/ megszüntetni; Vállalkozási tevékenységet folytathatni; Tervezést, szervezést végezni...” Ez a leírás lényegében bármelyik képzéshez tartozhatna, ebben az esetben azonban a Dísznövénykertész kimeneti kompetenciáit olvashattuk. Látható, hogy a leírás nem túl konkrét, de ennél talán nagyobb baj, hogy az

⁵ A kötet elérhető: <http://tamop413.ofi.hu/fejleszt-es-eredmenyei/validacios-kotet> [letöltés: 2014. március 25.]

önállóság szintje vagy a konkrét szituáció egyáltalán nem jelenik meg benne. Ahhoz azonban, hogy a képzésre jelentkező előzetes tudását fel tudjuk mérni, szükséges tudnunk, hogy pontosan milyen helyzetekben kell helyt állnia, és milyen önállósági szinten, hogy csak az előbbi példánál maradjunk.

Ezzel szemben a mellékletek között található, fiktív képzés megszerezhető kompetenciáit tanulási eredményekben határoztam meg. Ott ilyen, és ehhez hasonló leírásokat találhatunk: *„Ismeri a tanulási eredmény kifejezés tartalmát; Tud tanulási eredményeket írni; Nyitott a tanulási eredményekben való gondolkodásmód elsajátítására; Képes önállóan tanulási eredményeket megfogalmazni...”.*

A tanulási eredményeket Magyarországon négy dimenzióban határozzuk meg: tudás – képesség – autonómia, felelősség – attitűd. A következőkben FARKAS Éva és RETTEGI Zsolt leírása olvasható e dimenziókról, és a tanulási eredmények írásáról.

„A tudás (tudás és ismeret) a deklaratív, tényszerű, ismeretjellegű tudást jelenti. A tudás kategóriába az adott szakterületre vonatkozó tudásokat kell leírni, amely tartalmazza az adott feladattal, munkaterülettel, szakmával kapcsolatos egyszerű és magasabb szintű információkat, az információk magasabb egységekre szerveződésének szabályait, a fogalmak közötti összefüggéseket. A tudás kategóriájába tehát képzetek, fogalmak, tények, definíciók, szabályok, leírások, törvények, elméletek, rendszerek, összefüggések, szabályok ismerete, tudása, birtoklása tartozik.

Az ismeretjellegű tudás mennyiségében és eloszlásában jelentős különbségek vannak. A szakmai képzések eredményessége és a mérhetőség érdekében az ismereteket specifikálni kell azok mélysége és kiterjedése szerint.

Például az „ismerje a vonatkozó jogszabályokat” tudás kategória nem tartalmaz információt arra vonatkozóan, hogy milyen mélységben és milyen széles területen kell jogi ismeretekkel rendelkeznie a képzésben résztvevőnek. Hasonlóan „rossz megoldás” a teljesíthetőség és a mérhetőség szempontjából az „ismeri az élelmiszerek élettani szerepét”, mivel nincs utalás az élelmiszerek körére. A tudás kiterjedtsége tehát azt mutatja, milyen széles területen kell az egyénnek rendelkeznie az adott tudással, ismerettel.

Az „ismeri az alapvető élelmiszerek élettani szerepét” tudás elem azért nem megfelelő, mert a megfogalmazásban az „ismeri” kifejezés nem elég specifikus, azaz nem tudni, hogy milyen mértékben, mélységben kell ismerni és ez a mérhetőséget is megnehezíti. A tudás mélysége tehát azt mutatja, hogy mennyi és milyen mélységű ismeretet kell tudnia a képzésben résztvevőnek.

A képességek (készségek és képességek) a procedurális tudást, azaz a cselekvőképes tudást jelent, a procedurális tudás formáit írja. A valós feladatok megoldására alkalmassá tevő készség/képesség; gondolkodásban megvalósuló (kognitív) tevékenységek, vagy pszichomotorikus cselekvések. A készség automatikus tevékenység, a képesség a feladat megoldásakor jelentkező sokféle ismeret és készség összekapcsolása.

A képességnek, készségnek sokféle definíciója van a pedagógiai-pszichológiai szakirodalomban. Most azonban nem pedagógia/pszichológiai értelemben vizsgáljuk ezeket a fogalmakat, hanem MKKR terminológiai szempontból. Az MKKR a képességeket kognitív (logikai, intuitív és kreatív gondolkodás használata) és gyakorlati (kézügyesség valamint módszerek, anyagok, eszközök, műszerek használata) szempontjából írja le.

A kognitív képességek egy adott munkaterület feladatainak, problémáinak megoldásához szükséges eljárások (procedúrák) ismeretét és használatát jelentik. Ezek lehetnek egyszerű, automatikusan alkalmazott mentális műveletek vagy egy adott terület komplex problémáinak hatékony megoldására alkalmassá tevő stratégiák, műveletek. Ide tartoznak például azok a módszerkompetenciák (az adott szakterületen megkövetelt specifikus készségek), amelyek fejlesztése során felkészítjük a képzésben résztvevőt az adott munkaterületen felmerülő feladatok, problémák megoldására, mint például: utasítások megértése, üzleti levelek elkészítése, számítógépes programozás, fizikai problémák megoldása, hiba felismerése és elhárítása, szoftverek kezelése, idegen nyelvű kommunikáció, önértékelés stb.

A motoros készségek olyan, tényleges cselekvésben is megfigyelhető tevékenységek, melyek során egy mozdulatsor vagy egy tárgy használata begyakorlott módon, automatikusan végrehajtható, azaz a mozgáselemek kivitelezése nem igényel koncentrált figyelmet. Ide tartoznak azok a készségek, képességek jártasságok, mint például: szerszám, munkagép, műszer használata; játék hangszere; jármű, munkagép vezetése, irányítása; íráskészség; rajzolás, festés; hajvágás; különböző tevékenységek komplex mozdulatsorainak kivitelezése stb.

A képesség fogalma nagyon változatos jelentéstartalommal használatos. Köznapi értelemben egy adott képesség birtoklása annyit jelent, hogy a személy végre tud hajtani egy tevékenységet. Leggyakrabban a "képes" igét használva írjuk le, ugyanakkor fontos hangsúlyozni, hogy az, hogy az egyén valamely tevékenység elvégzésére való képességét le tudjuk írni a „képes” igével, még nem biztos, hogy a képesség kategóriához tartozik.

Például az önálló munkavégzésre való képesség a felelősség-autonómia és nem a képesség kategóriába tartozik.

Az **attitűd** érzelmi, emocionális komponens, elkötelezettség; a szakmával, a munkával összefüggő felfogásbeli kérdések, értékelő viszonyulások. Viselkedési- és magatartásformák, amelyek egyaránt vonatkozhatnak a tanulásra és a munkára. Az attitűdök kapcsolódnak a tudáshoz, a képességhez és az autonómiához. Az attitűd kategóriába például az alábbiak tartozhatnak: fogékony az információk befogadására és alkalmazására; érdeklődése megnyilvánul tanulási tevékenységeiben; törekszik saját tanulási céljainak megfogalmazására; nyitott az új ismeretekre, új megoldásokra; érzékeny a társadalmi problémák iránt; hajlandó részt venni valamiben; érdeklődik egy adott téma iránt, érzékenységet tanúsít valami iránt; elfogadja a szakmaetikai elveket; szilárd értékrendje van; elkötelezettséget mutat, támogat stb.

Autonómia és felelősség: minden tevékenységet jellemez az, hogy egy adott személy milyen önállósággal, milyen mértékű felelősségvállalással tudja végrehajtani. Azaz miben képes autonómiára és miben van még szüksége ellenőrzésre, segítségre, illetve miért vállal felelősséget, hogyan vesz részt a társas környezetben zajló tevékenységekben.

Az autonómia önállóságot, függetlenséget jelent és elsősorban döntéshozatal és cselekvések formájában nyilvánul meg. Az autonómia nem csak az önálló munkavégzést jelenti, hanem a másokkal való együttműködést is. A felelősség jogi és erkölcsi kategória, amely a valakiért vagy valamiért számot adás kötelezettségeként határozható meg. Az erkölcsi értelemben vett felelősség magában foglalja az egyén tetteiért vállalt felelősséget,

amelyet nemcsak önmagával, hanem másokkal kapcsolatban is érezhet az egyén.

A tanulási eredmények megfogalmazásának legfontosabb szempontjai

- A tanulási eredményeknek összhangban kell lenniük a képzésbe való bekapcsolódás feltételeivel, a szakmai végzettséggel legjellemzőbben ellátható munkatevékenység jellegével/jellemzőivel, és a minimálisan meghatározott óraszámmal, azaz a meghatározott tanulási eredmények adott óraszámában, adott – a bekapcsolódás feltételének megfelelő – célcsoportban elsajátíthatóak legyenek, illetve a meghatározott tanulási eredményekkel az adott munkatevékenység, munkaterületi feladat ellátható legyen.
- A tanulási eredmények meghatározásával szemben elvárt, hogy konkrétak, mérhetőek, minősíthetőek és egy programon belül egységes taxonómiai rendszerben megfogalmazottak legyenek. Ez azt jelenti, hogy a tanulási eredmények az adott szakmai képzés, szakmai végzettség mérhető és értékelhető szakmai követelményeit írják le. A mérhetőség és értékelhetőség kulcskritérium, hiszen a képzés bejezését igazoló dokumentum kiadásának feltételeként meghatározott szakmai záróbeszámoló alkalmával a tanulási eredményeket kell mérni és értékelni. Ennek érdekében a tanulási eredményeket nagyon konkrét terminológiákban kell leírni és a szakmai záróbeszámoló konkretizálása során a képzési programban meg kell határozni azokat a mérési és értékelési kritériumokat, amelyekkel egyértelműen azonosítható, hogy a tanuló elérte-e a tanulási eredményt vagy nem.

- A tanulási eredmények a felnőtt tanuló szempontjából kerüljenek leírásra és ne a tanár szempontjából.

A tanulási eredmények leírásakor az alábbi alapelveket kell szem előtt tartani:

- Konkrét, világosan érthető cselekvő igéket érdemes használni (alkalmazza, elemzi, fejleszti, szervezi stb.). Szükséges a tárgy megjelölése, amelyre a cselekvés irányul és lehet egyéb specifikáló kontextust is megfogalmazni.
- Világos, egyszerű, konkrét terminológiát kell használni, kerülni kell a homályos, nem egyértelmű megfogalmazásokat, a bonyolult mondatokat.
- A leírásának egyértelműen utalnia kell arra, hogy az egyes kompetenciákat hogyan kell alkalmazni: pl. felügyelet alatt, szakmai irányítással vagy önállóan, segédeszköz használatával, illetve milyen felelősségi vagy szakszerűségi szinten stb.

A tanulási eredmények tehát ismeret és cselekvőszintű leírások. A tudás és képesség kategória szorosan összekapcsolódik. A két fogalom a munkavégzés és a képzés különböző formáiban, szintjein is feltételezi egymást: a képességeinket nem tudjuk alkalmazni tudás nélkül és viszont: a tudásunk mit sem ér a képességeink nélkül. Az egyes kategóriákba írt állításokat nem kell egymásnak megfeleltetni vízszintesen, tehát nem minden tudáselemhez kell azonos számú képesség, attitűd és autonómia-felelősség elemet is megfeleltetni. Ugyanakkor a tudás és a képesség elemek összekapcsolódnak, ezért minden képesség elemhez kell, hogy tudás elem kapcsolódjon, illetve fordítva, azaz minden tudáselemnek kapcsolódnia kell valamely képesség elemhez (hiszen a tudást nem önmagáért fejlesztjük, hanem bizonyos meghatározott képességek mozgósítása érdekében).

Nem minden esetben van közvetlen megfeleltethetőség a tudás és a képesség elem között. Vannak olyan képességek, amelyek mozgósításához több tudás elem birtoklása szükséges és fordítva, lehetnek olyan tudás elemek, amelyekre több képesség mozgósítására is szükség van.

Az attitűdök kevésbé kapcsolódnak közvetlenül a képesség és tudáselemekhez, mint azok egymáshoz, így nem feltétlenül hozható létre közvetlen egy-egy alapú kapcsolat velük. Figyelni kell arra, hogy az attitűdök kellően szakmaspecifikusak legyenek.

Az önállóság illetve felelősségvállalás – amelynél szintén fontos, hogy szakmaspecifikus legyen – a legtöbb esetben szintén a tudás illetve képesség elemekhez kapcsolódik.” (FARKAS-RETTEGI, 2014:20-23)

A következőkben egy fiktív, előzetes tudásmérésről szóló képzés tartalma olvasható tanulási eredményekben. A leírás a 3 modulos, 34 órás, a felnőttképzési törvény alapján tervezett képzés során megszerezhető kompetenciákat mutatja be.

Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre			
1. modul: Az előzetes tudásmérés elmélete és szabályozása			
Tudás	Képesség	Attitűd	Felelősség, autonómia
Ismeri a formális, nemformális, informális tanulási környezetek jellemzőit és különbözőségeit.	Képes a jogszabályoknak megfelelően beépíteni az előzetes tudásmérést a képzési folyamatba.	Képes rendszerszerűen gondolkodni.	Felelősen tudja alkalmazni a jogszabályi előírásokat.
Tisztában van a nemformális és informális környezetben szerzett ismeretek beszámításának előnyeivel.		Elfogadja a nemformális és informális környezetben szerzett ismereteket képzésbe beszámítható ismereteknek és kompetenciáknak.	
Ismeri a validációs folyamat lépéseit, eljárásait.			
Tisztában van a méréshez, értékeléshez, beszámításhoz használható eszközökkel.			
Ismeri az előzetes tudásmérés törvényi szabályozását.			
2. modul: Tanulási eredmények			
Tudás	Képesség	Attitűd	Felelősség, autonómia
Ismeri a tanulási eredmény kifejezés tartalmát.	Tud tanulási eredményeket írni.	Nyitott a tanulási eredményekben való gondolkodásmód elsajátítására.	Képes önállóan tanulási eredményeket megfogalmazni.

Tisztában van a tanulási eredmények megfogalmazásának céljával és előnyeivel.	Képes adott modul kimenetét tanulási eredményekben megfogalmazni.		
Ismeri a tanulási eredmények megfogalmazásának dimenzióit.			
3. modul: Előzetes tudás mérő eszközök készítése			
Tudás	Képesség	Attitűd	Felelősség, autonómia
Tisztában van a tanulási eredmények, előzetes tudásmérésben betöltött szerepével.	Képes kiválasztani a megfelelő mérőeszközt adott kompetenciához.	A mérőeszközök elkészítésénél nyitott az oktatók ötleteire.	Képes önállóan döntést hozni a mérendő kompetencia és ismeretelem kérdésében.
Ismeri az ismeretelem és kompetenciamérő eszközök sajátosságait és követelményeit.	Képes kiválasztani a mérendő kompetenciát.	A mérés eredményének közlésekor empátikus viselkedést tanúsít a résztvevő felé.	Képes csoportmunkában kompetencia és ismeretelem mérő eszközt kidolgozni.
Ismeri a mérés eredményének közlésének elvárásait, lépéseit.	Képes összeállítani a kompetenciamérés feladatait, alkalmazni tudja a mérés lefolytatásának lépéseit, és az értékelési kritériumokat, képes összeállítani a kompetencia-dossziét.		Képes önállóan kiértékelni egy mérőeszköz eredményét a leírásnak megfelelően.
	Képes folyamatleírást készíteni kompetenciaméréshez.		Képes önállóan értékelőlapot és folyamatleírást készíteni
	Képes lefolytatni az ismeretelem-mérést, alkalmazni tudja a tesztkészítés szabályait, képes a teszt jószágmutatóknak megfelelő összeállítására, a megfelelő kérdéstípusok kiválasztásával		Felelősséget vállal a mérés eredményért.
	Képes értékelőlapot készíteni ismeretelem mérő teszthez.		
	Képes közölni a mérés eredményét a résztvevővel.		

1. Mérés és értékelés

A bármilyen környezetben szerzett ismereteknek, így a nonformális és informális környezetben szerzett tanulási eredményeknek két típusa különböztethető meg, az ismeret- és a kompetencia alapú tudáselemek. Mivel e két típus jelentősen eltér egymástól, felmérésükhöz is különböző eszközöket szükséges alkalmazni. Az ismeretjellegű tudáselemek azok, amelyeket a hagyományos formális oktatás keretein belül elsajátít a folyamatban résztvevő, a tények, definíciók, képletek, évszámok, tehát a lexikális tudás tartozik ide, az „Ismeret” oszlopban található tanulási eredmények. Ezeket a pedagógiában leginkább alkalmazott módszerekkel, írásbeli tesztekkel, irányított vagy önálló szóbeli felelettel lehet mérni. A tudáselemek másik csoportja, a képességjellegű tudáselemek valamilyen tevékenység elvégzésének képességét jelentik, gyakorlati tapasztalatokat, megoldási módokat. Ezek felmérésére nem alkalmasak az írásbeli vagy szóbeli tesztek, mivel a felméréndő kompetenciákat nem képesek megfelelően felszínre hozni (FARKAS-LESZKÓ, 2011).

Az ismeretjellegű tudás mérésére használatos tesztek minősége három jóságmutatóval jellemezhető, ezek az objektivitás, a validitás és a reliabilitás. E három kritériumnak meg kell felelnie egy jó tudásmérő tesztnek. Az objektivitás a teszt tárgyilagosságát jelenti, a teszt eredményének függetlennek kell lennie a mérést végzőtől. A teszt eredményeit tehát csak a tesztet kitöltő ismeretei, tudása határozza meg, függetlenül a tesztet kitöltőtől és kiértékelőtől. A teszt javítókulcsának biztosítania kell a szubjektivitás elkerülését, ez részletes és pontos leírással lehetséges (CSAPÓ, 2005).

A második jóságmutató, a reliabilitás, a teszt megbízhatóságát mutatja. Ez azt jelenti, hogy

„a teszt tegye nyilvánvalóvá azt, aminek a mérésére kidolgozták” (FARKAS-LESZKÓ, 2011:7).

A megbízhatóság elvárja, hogy a kérdések és válaszok igazodjanak a résztvevő elvárt tudásszintjéhez, és azon tudáselemek felhasználásával lehessen megoldani, amiket mérni szeretnénk. A reliábilis teszt kérdései nem hasonlítanak egymáshoz, hogy a résztvevő ne tudja csupán egy logikai útvonal mentén kitölteni azt (FARKAS-LESZKÓ, 2011).

A validitás, az érvényesség kritériuma arra a kérdésre ad választ, hogy *„a teszttel valóban azt mérjük-e, aminek a mérésére a tesztet kidolgoztuk, amit a teszttel mérni kívánunk”* (CSAPÓ, 2005:55). Tehát azokra a tudáselemekre koncentráljanak a teszt kérdései, amelyek elsajátítási fokára kíváncsi a felmérést végző intézmény. Az ismeretelem mérő teszt akkor fogja megfelelően megmutatni a felnőtt tudását a témával kapcsolatban, ha mindhárom jóságmutatónak megfelel.

Az előzetes tudás mérésére szolgáló teszteknek, illetve kompetenciamérő feladatoknak minden esetben az adott tananyagegység kimeneti követelményeihez kell igazodnia, hiszen azt kívánjuk felmérni, hogy a résztvevő a tananyagegység tartalmából mennyit ismer már. Érdemes mindkét tudásmérő típus együttes alkalmazása, hiszen így kaphat teljes képet a mérésben résztvevő tudásáról, kompetenciáiról a képző intézmény.

A megfelelően előkészített és lebonyolított tudás- és kompetenciamérés eredményét már lényegesen egyszerűbb felhasználni a képzésbe történő beszámításkor. Minden esetben javasolt az elért eredmények szóbeli értékelése a mérésben résztvevő számára, az erősségek és hiányosságok feltárásával. A szóbeli értékelés során a beszámítható tudás mértékét szükséges meghatározni, konkrétan és objektíven, erről igazolást is érdemes kiállítani.

a, Az ismeretelemek mérésének gyakorlata és mérőeszköz-minták

A tesztekben különböző feladattípusok alkalmazhatóak a tudás felmérésére. Egy teszt akkor lesz igazán jó, ha az összes feladattípust tartalmazza, azonban nem öncélúan. Meg kell tudni határozni, hogy mely tudáselem méréséhez, mely feladattípust érdemes alkalmazni (FARKAS-LESZKÓ, 2011). Az ismeretelem mérő tesztek feladattípusai két nagy csoportba oszthatók: a feleletválasztó és feleletalkotó kategóriába (CSAPÓ, 2005).

„A feleletválasztó kategóriába azokat a feladatokat soroljuk, amelyeknek a megoldása során a tanuló kész, előre megadott válaszok közül választja ki a megfelelőt (helyeset, jót, igazat stb.), és azt valamilyen módon megjelöli. A feleletválasztó feladatok javítása a legegyszerűbb, kidolgozásuk azonban általában hosszabb időt vesz igénybe.”(CSAPÓ, 2005:64). A feleletválasztó típusban a következő feladatokat különböztetjük meg: alternatív választás, többszörös választás, vagy választások illesztése.

Az **alternatív választás** esetében a kitöltőnek két lehetőség közül kell kiválasztania a megfelelőt. A feladat szövege lehet állítás, aminek igazságáról (igaz-hamis) kell döntenie, megfogalmazhatunk egy kérdést és annak megoldását is, aminek jóságát kell megítélnie a kitöltőnek (jó-rossz), illetve eldöntendő kérdést is feltehetünk (igen-nem).

Többszörös választás típusú feladatnál több válaszlehetőség közül kell kiválasztania a kitöltőnek az egy vagy több jó választ (a helyes válaszok számát a feladat leírásában mindig jeleznünk kell). Ebben a típusban létrehozhatunk egy jó választ, több jó választ, legjobb választ vagy rossz választ kereső feladatokat is.

Két halmaz elemi között kell összefüggést találnia a válaszadónak a **válaszok illesztése** típusú feladatoknál. Az összefüggések fajtáinak csupán a képzeletünk szab határt (esemény-évszám, szerző-mű, fogalom-definíció stb.). Kérhetünk egy az egyhez, egy a többhöz vagy több a többhöz hozzárendelést is.

A másik nagy kategória, a **feleletalkotó feladatok** esetében a feladatok elkészítése jóval egyszerűbbnek, kevésbé időigényesnek tűnik, az objektív értékelést segítő megoldókulcs létrehozása azonban nagyobb energia befektetést igényel. Ebben a csoportban a következő feladattípusokat találjuk: kiegészítés, rövid válasz, hosszú válasz vagy esszé típusú válasz.

A **kiegészítés** típusú feladatoknál egy kijelentő mondatból, esetleg szövegből egy vagy több szót, kifejezést hagy ki a tesztkészítő, és ezt/ezeket kell a kitöltőnek önállóan megtalálnia. **Rövid válasz** esetén egy feltett kérdésre rövid, tömör választ várunk, ez lehet egy szó, név, évszám is. A **hosszú válasz** feladat *„olyan kérdést tartalmaz, amely hosszabb, általában egész mondatos választ vagy egy felsorolást igényel”* (CSAPÓ, 2005:69). Ennél is összetettebb választ igényel az **esszé típusú** feladat, ahol a feltett kérdésre több összefüggő mondatral szükséges válaszolni. (CSAPÓ, 2005)

A fenti, tanulási eredményekkel leírt képzés mindhárom moduljának tudásmérő eszköze és megoldókulcsa lehetőséget nyújt az elméleti ismeretek gyakorlati alkalmazásának megfigyelésére. A megoldókulcsok készítésénél egyik legfontosabb kritérium az objektivitás elősegítése, ezért részletes leírásokra van szükség (kifejezetten a feleletalkotó feladatok esetében). Nem csupán a feladatok és a megoldókulcsok összeállítására példa a következő három mérőeszköz-minta, hanem a tudásmérők szerkesztéséhez, megjelenéséhez is meríthető ötlet belőlük.

Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre egyéb képzés Az előzetes tudásmérés elmélete és szabályozása című moduljának előzetes tudásmérő eszköze Ismeret jellegű tudás felmérése szolgáló papír alapú teszt

A tananyagegység megnevezése:

Az előzetes tudásmérés elmélete és szabályozása

Adatok: (Kérjük, töltsé ki adatait!)

A kitöltő neve: _____

A kitöltő születési helye, ideje: _____

Kitöltés időpontja: _____

(A következő adatokat az intézmény tölti ki!)

Kitöltés helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: 30 perc

Rendelkezésre álló eszközök: _____

Kritériumok: _____

Eredményes munkát kívánunk!

1. Melyik törvény szabályozza a felnőttképzési tevékenységet? (2 pont)

.....
.....

2. Az előző feladatban említett jelenleg hatályos törvény hogyan határozza meg az előzetes tudásmérést? (6 pont)

.....
.....

3. Az előző feladatban említett jelenleg hatályos törvény hogyan szabályozza az előzetes tudásmérést? (4 pont)

.....
.....

**4. Kösse össze a tanulási környezetekhez kapcsolódó fogalmakat a megfelelő meghatározással!
(3 pont)**

Általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal, oklevéllel. A szabad képzési formák jellemzőek, amelyekben elsősorban az önművelés igénye jelenik meg, tehát a tanuló részéről szintén szándékolt tevékenységről van szó, de nem kötődik oktatási, képzési intézményhez.

Formális tanulás

Általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal, tudattalan tevékenység. Jellemzően oktatási, képzési intézményhez kötődik.

Nonformális tanulás

Jellemzően oktatási és képzési alapintézményekben megvalósuló, elismert bizonyítvánnyal, oklevéllel, szakképesítéssel záruló képzési forma. Olyan tanulás, mely a tanulási célok, az arra fordított idő, a tanulási támogatás szempontjából strukturált, a tanuló részéről szándékolt tevékenység.

Informális tanulás

Az életünk természetes velejárója, mindennapi tevékenységeink (munka, család, pihenés, szórakozás stb.) gyakorlása közben végzett, tudattalan, spontán tanulás.

5. Egészítse ki az alábbi szöveget! (3 pont)

A munkahelyi kultúrában is jelentős szerepet kaphat a nem környezetben megszerzett tudások felmérése. A ezáltal kaphatnak képet a munkavállalók felkészültségéről, motivációjáról. A vállalkozás, szellemi kapacitásának felmérésevel, segítheti projekt vagy szervezeti változás előkészítését, képzési program kialakítását, vagy a termelés is támogathatja.

A szektor másik résztvevői, a számára is számos előnnyel járhat saját tudásuk felmérése és értékelése. A külső értékelés mellett az hasznos eszköze, saját fejlődési útjuk kijelölője vagy visszajelzője lehet, illetve formális képzésbe is elősegítheti az értékelt nem formális úton szerzett tudás.

6. Kösse össze a validációhoz kapcsolódó fogalmakat a megfelelő meghatározással! (4 pont)

Kompetenciák hivatalos okirattal történő láthatóvá tétele.

Meghatározott kompetenciák megfelelő eszközökkel történő azonosítása.

Meghatározott kompetenciák javítása, bővítése.

Ismeretek adott képzési folyamatba való beépítése.

beszámítás

értékelés

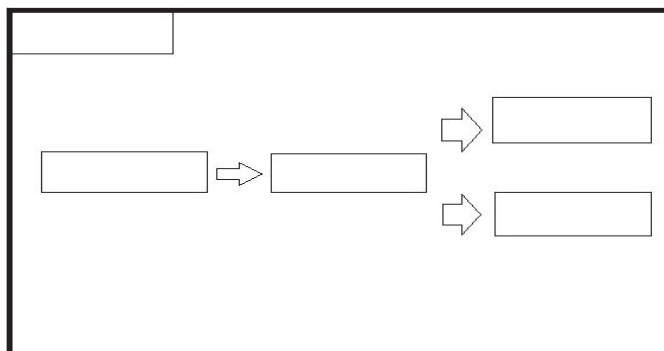
elismerés

mérés

A mérőeszközök előre meghatározott, objektív szempontok alapján történő javítása.

7. Alakítson ki logikai sorrendet a következő fogalmak között, írja a megfelelő szót a megfelelő téglalapba! (5 pont)

validáció, elismerés, mérés, beszámítás, értékelés

8. Az előző fogalmakhoz kapcsolódóan milyen előnyeit látja egy felnőttképzési intézmény szempontjából az előzetes tudás beszámításának? Soroljon fel legalább 4-et! (4 pont)

.....
.....
.....

9. Soroljon fel legalább 6, előzetes tudás felméréséhez alkalmazható módszert! (6 pont)

10. Csoportosítsa a felsorolt módszereket, alkalmazhatóságuk szempontjából! (6 pont)

Ismeretelem mérő módszerek:

Kompetenciaelem mérő módszerek:

A következő adatokat az intézmény tölti ki!

Eredmények:

Elért pontszámok az egyes feladatokhoz tartozóan:

1. feladat	2 pontból	ért el.
2. feladat	6 pontból	ért el.
3. feladat	4 pontból	ért el.
4. feladat	3 pontból	ért el.
5. feladat	3 pontból	ért el.
6. feladat	4 pontból	ért el.
7. feladat	5 pontból	ért el.
8. feladat	4 pontból	ért el.
9. feladat	6 pontból	ért el.
10. feladat	6 pontból	ért el.
Összesen:	43 pontból	ért el.

Amennyiben a kitöltő a teszten legalább 35 pontot elér, a teljes modul alól felmentést kaphat. Egyéb esetben nincs lehetőség a felmentésre.

A teszt szöveges értékelése:

A teszt beszámításának lehetőségei:

A teszt lefolytatásáért felelős személy(ek) neve, beosztása:

Kelt:

Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre egyéb képzés Az előzetes tudásmérés elmélete és szabályozása című moduljának előzetes tudásmérő eszközének megoldókulcsa

Ismeret jellegű tudás felmérése szolgáló papír alapú teszt

A tananyagegység megnevezése:

Az előzetes tudásmérés elmélete és szabályozása

Adatok: (Kérjük, töltsé ki adatait!)

A kitöltő neve: _____

A kitöltő születési helye, ideje: _____

Kitöltés időpontja: _____

(A következő adatokat az intézmény tölti ki!)

Kitöltés helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: 30 perc

Rendelkezésre álló eszközök: _____

Kritériumok: _____

Eredményes munkát kívánunk!

1. Melyik törvény szabályozza a felnőttképzési tevékenységet? (2 pont)

Helyes válasz: 2013. évi LXXVII. törvény a **felnőttképzésről**

A válaszban szerepelnie kell a 2013. (évi) és a LXXVII (vagy 177.) kifejezéseknek. Mindkét helyes válasz 1-1 pontot ér.

2. Az előző feladatban említett jelenleg hatályos törvény hogyan határozza meg az előzetes tudásmérést? (6 pont)

annak **felmérése**, hogy a **képzésre jelentkező dokumentumokkal nem igazolt** tanulmányai vagy megszerzett **gyakorlati tapasztalatai** alapján **képes-e** a képzés során elsajátítandó tananyagegység **követelményeinek teljesítésére**, amelynek eredményeként a követelmények megfelelő szintű teljesítése esetén a tananyagegység elsajátítására irányuló képzési rész alól a képzésre jelentkezőt **fel kell menteni**

A helyes válasz tartalmazza a kiemelt szavakat, vagy azok szinonimáit.

A helyes válasz érinti a következő területeket:

mérés,

képzésben résztvevő/jelentkező,

dokumentumokkal nem igazolt tanulmányai/nonformális/informális tanulási eredmények/
gyakorlati tapasztalatai,

képzési követelmények/kimeneti követelmények teljesítése,

felmentés/beszámítás/elfogadás.

Minden érintett terület 1-1 pontot ér. Maximum 6 pont szerezhető.

3. Az előző feladatban említett jelenleg hatályos törvény hogyan szabályozza az előzetes tudásmérést? (4 pont)

Helyes válasz:

OKJ-s képzésnél kötelező – 1 pont,

nyelvi képzéseknél kötelező – 1 pont,

egyéb szakmai képzés esetén a támogatási szerződés előírása alapján – 1 pont,

egyéb képzés esetén a támogatási szerződés előírása alapján – 1 pont

A kifejezések helyettesíthetők szinonimákkal, a megfogalmazás lehet sajátos.

4. Kösse össze a tanulási környezetekhez kapcsolódó fogalmakat a megfelelő meghatározással! (3 pont)

Alább látható az egyetlen helyes megoldás. Minden jól behúzott vonal 1-1 pontot ér.

Általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal,
oklevéllel. A szabad képzési formák jellemzőek,
amelyekben elsősorban az önművelés igénye
jelenik meg, tehát a tanuló részéről szintén
szándékolt tevékenységről van szó, de nem kötődik
oktatási, képzési intézményhez.

Formális tanulás

Nonformális tanulás

Általában nem zárul hivatalos bizonyítvánnyal,
tudattalan tevékenység. Jellemzően oktatási,
képzési intézményhez kötődik.

Jellemzően oktatási és képzési alapintézményekben megvalósuló, elismert bizonyítvánnyal, oklevéllel, szakképesítéssel záruló képzési forma. Olyan tanulás, mely a tanulási célok, az arra fordított idő, a tanulási támogatás szempontjából strukturált, a tanuló részéről szándékolt tevékenység

Formális tanulás

Nonformális tanulás

Az életünk természetes velejárója, mindennapi tevékenységeink (munka, család, pihenés, szórakozás stb.) gyakorlása közben végzett, tudattalan, spontán tanulás.

Informális tanulás

5. Egészítse ki az alábbi szöveget! (3 pont)

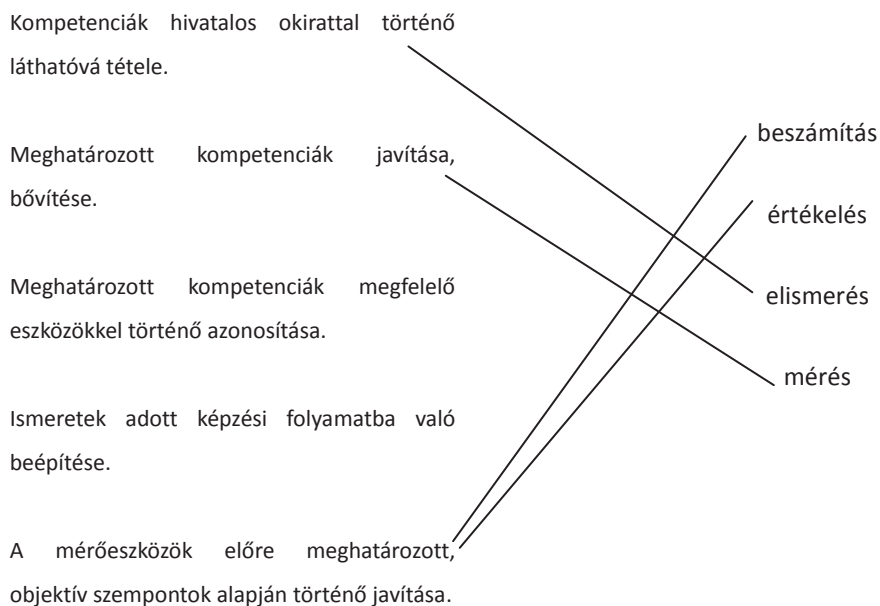
Helyes válasz:

A munkahelyi kultúrában is jelentős szerepet kaphat a nem **formális** környezetben megszerzett tudások felmérése. A **munkáltatók** ezáltal kaphatnak képet a munkavállalók felkészültségéről, motivációjáról. A vállalkozás, szellemi kapacitásának felméréseivel, segítheti projekt vagy szervezeti változás előkészítését, képzési program kialakítását, vagy a termelés **növelését** is támogathatja. A szektor másik résztvevői, a **munkavállalók** számára is számos előnnyel járhat saját tudásuk felmérése és értékelése. A külső értékelés mellett az **önértékelés** hasznos eszköze, saját fejlődési útjuk kijelölője vagy visszajelzője lehet, illetve formális képzésbe **belépésüket** is elősegítheti az értékelt nem formális úton szerzett tudás.

A helyes válasz tartalmazza a kiemelt szavakat, kifejezéseket. A kiemelt szavak helyettesíthetőek szinonimákkal, a megfogalmazás lehet sajátos. Minden kifejezés 0,5 pontot ér.

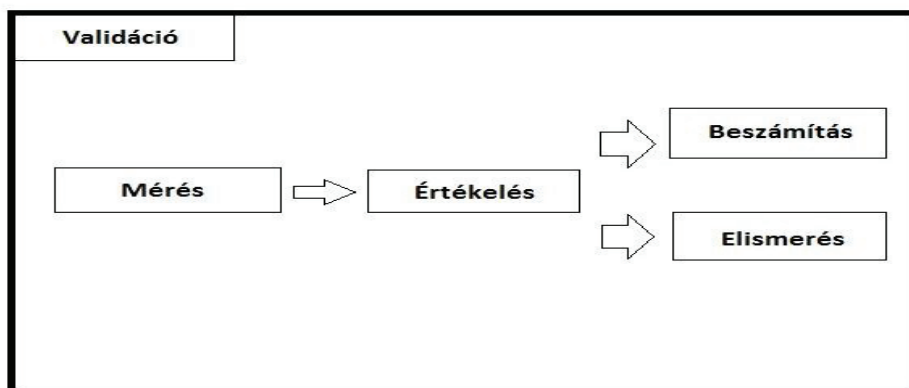
6. Kösse össze a validációhoz kapcsolódó fogalmakat a megfelelő meghatározással! (4 pont)

Alább látható az egyetlen helyes megoldás. Minden jól behúzott vonal 1-1 pontot ér.

7. Alakítson ki logikai sorrendet a következő fogalmak között, írja a megfelelő szót a megfelelő téglalapba! (5 pont)

Az ábrán látható az egyetlen helyes megoldás. Minden, jól beírt kifejezés 1-1 pontot ér.

8. Az előző fogalmakhoz kapcsolódóan milyen előnyeit látja egy felnőttképzési intézmény szempontjából az előzetes tudás beszámításának? Soroljon fel legalább 4-et! (4 pont)

A helyes válaszhoz felsorolható előnyök: képzési idő csökkentése, képzési díj csökkentése, felnőttek motivációjának növelése, több résztvevő, nagyobb hatékonyság, egyéni tanulási utak, sajátos tananyag, képzés tartalmának igazítása stb.

Minden helyes válasz 1-1 pontot ér, de maximum 4 pontot szerezhethet a kitöltő. A felsoroltak közül bármelyik 4-et választhatja a teszt kitöltője, amelyeket szinonimával, sajátos megfogalmazással helyettesíthet.

9. Soroljon fel legalább 6, előzetes tudás felméréséhez alkalmazható módszert! (6 pont)

Helyes válasz:

önismereti tesztek, gyakorlati, szóbeli, írásbeli, egyéni vagy csoportos kompetenciamérés, portfóliókészítés, interjú, szituációs gyakorlat, konkrét munkafolyamat megfigyelése, AC-módszer, írásbeli teszt, szóbeli felelet

Minden helyes válasz 1-1 pontot ér, de maximum 6 pontot szerezhethet a kitöltő. A felsoroltak közül bármelyik 6-ot választhatja a teszt kitöltője, amelyeket szinonimával, sajátos megfogalmazással helyettesíthet, illetve egyéb, az előzetes tudás felmérésére alkalmas módszert is választhat.

10. Csoportosítsa a felsorolt módszereket, alkalmazhatóságuk szempontjából! (6 pont)

Helyes válasz:

Ismeretelem mérő módszerek: írásbeli teszt, szóbeli felelet

Kompetenciaelem mérő módszerek: önismereti tesztek, gyakorlati, szóbeli, írásbeli, egyéni vagy csoportos kompetenciamérés, portfóliókészítés, interjú, szituációs gyakorlat, konkrét munkafolyamat megfigyelése, AC-módszer

Minden helyes válasz 1-1 pontot ér, de maximum 6 pontot szerezhethet a kitöltő. Az előző feladatban felsorolt mérőmódszerek a helyes válaszban jelölt módon sorolhatóak be.

A következő adatokat az intézmény tölti ki!

Eredmények:

Elért pontszámok az egyes feladatokhoz tartozóan:

1. feladat	2 pontból	ért el.
2. feladat	6 pontból	ért el.
3. feladat	4 pontból	ért el.
4. feladat	3 pontból	ért el.
5. feladat	3 pontból	ért el.
6. feladat	4 pontból	ért el.
7. feladat	5 pontból	ért el.
8. feladat	4 pontból	ért el.
9. feladat	6 pontból	ért el.
10. feladat	6 pontból	ért el.

Összesen: 43 pontból ért el.

Amennyiben a kitöltő a teszten legalább 35 pontot elér, a teljes modul alól felmentést kaphat.

Egyéb esetben nincs lehetőség a felmentésre.

A teszt szöveges értékelése:

A teszt beszámításának lehetőségei:

A teszt lefolytatásáért felelős személy(ek) neve, beosztása:

Kelt:

**Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre egyéb képzés
Tanulási eredmények című moduljának előzetes tudásmérő eszköze
Ismeret jellegű tudás felmérése szolgáló papír alapú teszt**

A tananyagegység megnevezése:

Tanulási eredmények

Adatok: (Kérjük, töltsse ki adatait!)

A kitöltő neve: _____

A kitöltő születési helye, ideje: _____

Kitöltés időpontja: _____

(A következő adatokat az intézmény tölti ki!)

Kitöltés helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: 30 perc

Rendelkezésre álló eszközök: _____

Kritériumok: _____

Eredményes munkát kívánunk!

1. Határozza meg, hogy a következő állítások közül melyik igaz, melyik hamis! Válaszát jelölje X jellel! (8 pont)

	Állítás	Igaz	Hamis
1.	A tanulási eredményeket rövid állításokban szükséges megfogalmazni.		
2.	A tanulási eredmények arra vonatkoznak, hogy a tanuló milyen eredményt ért el a képzést lezáró vizsgán.		
3.	A tanulási eredményeket tudás, készség, kompetencia dimenzióban érdemes leírni.		
4.	A képzési folyamat elején, a résztvevő birtokában lévő tudás alapján kerülnek leírásra a tanulási eredmények.		
5.	Jelenleg minden Európai Unió tagállamban kötelező felhasználni a tanulási eredményeket a szakképesítések leírásánál.		
6.	A tanulási eredmények arra vonatkoznak, hogy a tanuló mit tud, ért meg és képes elvégezni egy adott tanulási folyamat végén.		

7.	A tanulási eredmények alkalmazása megkönnyíti az előzetes tudásmérés folyamatát.		
8.	Hazánkban a tanulási eredmények megfogalmazása öt dimenzióban történik.		

2. Ön milyen felhasználási lehetőségeit látja a tanulási eredményeknek? (3 pont)

.....

3. Egészítse ki az alábbi szöveget! (8 pont)

A felismerés, hogy a tanulási folyamat, és nem pedig színtere mutatja meg a tudás valódi értékét, egy új kifejezést hívott életre. E kifejezéssel főleg európai uniós szakpolitikák szintjén találkozhatunk, de már hazánkban is egyre többen találkozhatunk a tanulási eredményekkel. A tanulási eredmények azt mutatják meg, amit a a számára megtanítottakból elsajátított, magáévá tett, és amit az adott tanulási tevékenység fel tud mutatni. Másként fogalmazva arról, amit a tanuló tud, és alkalmazni képes egy tanulási folyamat befejeztével. A tanulási eredmény-alapú megközelítés a korábbi, oktatás helyett, a tanulót helyezi a folyamat középpontjába. A diákközpontú oktatási folyamat arra összpontosít, amit a folyamat résztvevőjének a képzési folyamatban, amit el kell tudnia végezni a tanulási folyamat eredményeképpen. Ezt a megközelítést nevezik is.

4. Az alábbiakban egy értékesítő tréning során megszerzhető kompetenciák egy részét olvashatja. Az információkat felhasználva, fogalmazzon meg legalább 6 tanulási eredményt a képzéshez kapcsolódóan! (6 pont)

A képzésben résztvevő megismeri és alkalmazni tudja a hatékony értékesítési folyamat és a telemarketing lépéseit, eszközeit, illetve az ezek végrehajtásához szükséges hozzáállást, öltözködést, viselkedést és kommunikációt. A képzés sikeres elvégzését követően a résztvevő ismeri a termék- és szolgáltatás értékesítés alapvető szabályait és korszerű technikáit, munkájában képes ezek alkalmazására. Képes felismerni és kezelni a jellemző kifogásokat, a megfelelő módszerekkel. Ismeri és alkalmazni tudja a konkurencia kezelésének célját, lépéseit és módszereit.

.....

5. Egészítse ki a táblázatot az odaillő kifejezésekkel, és példákkal!(7 pont)

Tudás	_____	_____	Felelősség, autonómia
	Képes előkészíteni és lebonyolítani a forgatókönyvet.	Képes rendszerszerűen gondolkodni.	
Tisztában van az igényfelmérés módszereivel.	Képes kiértékelni a kulturális rendezvény folyamatát.		Képes önállóan és csoportmunkában is elkészíteni a kulturális rendezvény szervezéséhez kapcsolódó dokumentációt.
Ismeri a munka-, egészség-, tűz- és vagyonvédelmi, közbiztonsági előírásokat.		Rugalmas, mégis határozott fellépést képvisel.	

6. Mind a négy dimenziót felhasználva, írjon le saját magára vonatkozóan, legalább 1-1 (összesen négy) tanulási eredményt! (4 pont)

.....

.....

.....

.....

A következő adatokat az intézmény tölti ki!

Eredmények:

Elért pontszámok az egyes feladatokhoz tartozóan:

1. feladat	8 pontból	ért el.
2. feladat	3 pontból	ért el.
3. feladat	8 pontból	ért el.
4. feladat	6 pontból	ért el.
5. feladat	7 pontból	ért el.
6. feladat	4 pontból	ért el.
Összesen:	36 pontból	ért el.

Amennyiben a kitöltő a teszten legalább 29 pontot elér, a teljes modul alól felmentést kaphat.

Egyéb esetben nincs lehetőség a felmentésre.

A teszt szöveges értékelése:

A teszt beszámításának lehetőségei:

A teszt lefolytatásáért felelős személy(ek) neve, beosztása:

Kelt:

**Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre egyéb képzés
Tanulási eredmények című moduljának előzetes tudásmérő eszközeinek
megoldókulcsa
Ismeret jellegű tudás felmérése szolgáló papír alapú teszt**

A tananyagegység megnevezése:

Tanulási eredmények

Adatok: (Kérjük, töltsse ki adatait!)

A kitöltő neve: _____

A kitöltő születési helye, ideje: _____

Kitöltés időpontja: _____

(A következő adatokat az intézmény tölti ki!)

Kitöltés helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: _____

Rendelkezésre álló eszközök: _____

Kritériumok: _____

Eredményes munkát kívánunk!

- 1. Határozza meg, hogy a következő állítások közül melyik igaz, melyik hamis! Válaszát jelölje X jellel! (8 pont)**

Minden helyes válasz 1 pontot ér. Amennyiben mind a két lehetőség be van jelölve, nem adható pont.

	Állítás	Igaz	Hamis
1.	A tanulási eredményeket rövid állításokban szükséges megfogalmazni.	x	
2.	A tanulási eredmények arra vonatkoznak, hogy a tanuló milyen eredményt ért el a képzést lezáró vizsgán.		x
3.	A tanulási eredményeket tudás, készség, kompetencia dimenzióban érdemes leírni.	x	
4.	A képzési folyamat elején, a résztvevő birtokában lévő tudás alapján kerülnek leírásra a tanulási eredmények.		x
5.	Jelenleg minden Európai Unió tagállamban kötelező felhasználni a tanulási eredményeket a szakképesítések leírásánál.		x

6.	A tanulási eredmények arra vonatkoznak, hogy a tanuló mit tud, ért meg és képes elvégezni egy adott tanulási folyamat végén.	x	
7.	A tanulási eredmények alkalmazása megkönnyíti az előzetes tudásmérés folyamatát.	x	
8.	Hazánkban a tanulási eredmények megfogalmazása öt dimenzióban történik.		x

2. Ön milyen felhasználási lehetőségeit látja a tanulási eredményeknek? (3 pont)

A következő lehetőségek közül, minden a válaszban szereplő után, 1 pont jár a kitöltőnek, de maximum 3 pontot kaphat. A válaszadó a kiemelt szavak esetén használhat szinonimákat, de a válaszában lényege ugyanaz kell legyen.

Képesítések **összehasonlíthatóságának** növelése,

képesítések közötti **átjárhatóság** elősegítése,

mobilitás elősegítése,

előzetes tudásmérés megkönnyítése,

nem formális úton szerzett ismeretek elismerése.

3. Egészítse ki az alábbi szöveget! (7 pont)

A helyes válaszok:

A felismerés, hogy a tanulási folyamat **eredménye**, és nem pedig színtere mutatja meg a tudás valódi értékét, egy új kifejezést hívott életre. E kifejezéssel főleg európai uniós szakpolitikák szintjén találkozhatunk, de már hazánkban is egyre többet találkozhatunk a tanulási eredményekkel. A tanulási eredmények azt mutatják meg, amit a **tanuló/résztevő/diák/hallgató** a számára megtanítottakból elsajátított, magáévá tett, és amit az adott tanulási tevékenység **végén** fel tud mutatni. Másként fogalmazva **állítások** arról, amit a tanuló tud, **megért** és alkalmazni képes egy tanulási folyamat befejeztével. A tanulási eredmény-alapú megközelítés a korábbi, **tanár-központú** oktatás helyett, a tanulót helyezi a folyamat középpontjába. A diákközpontú oktatási folyamat arra összpontosít, amit a folyamat résztvevőjének **el kell sajátítania** a képzési folyamatban, amit el kell tudnia végezni a tanulási folyamat eredményeképpen. Ezt a megközelítést nevezik **eredmény-központúnak** is.

A helyes válasz tartalmazza a kiemelt szavakat, kifejezéseket. A / jellel elválasztott kifejezések közül egyet elegendő beírni, azonban legalább egyet meg kell találni. A kiemelt szavak helyettesíthetők szinonimákkal, a megfogalmazás lehet sajátos. Minden kifejezés 1 pontot ér.

4. Az alábbiakban egy értékesítő tréning során megszerezhető kompetenciák egy részét olvashatja. Az információkat felhasználva, fogalmazzon meg legalább 6 tanulási eredményt a képzéshez kapcsolódóan! (6 pont)

A képzésben résztvevő megismeri és alkalmazni tudja a hatékony értékesítési folyamat és a telemarketing lépéseit, eszközeit, illetve az ezek végrehajtásához szükséges hozzáállást, öltözködést, viselkedést és kommunikációt. A képzés sikeres elvégzését követően a résztvevő ismeri a termék- és szolgáltatás értékesítés alapvető szabályait és korszerű technikáit, munkájában képes ezek alkalmazására. Képes felismerni és kezelni a jellemző kifogásokat, a megfelelő módszerekkel. Ismeri és alkalmazni tudja a konkurencia kezelésének célját, lépéseit és módszereit.

Minden jól megfogalmazott tanulási eredmény 1-1 pontot ér. A jó tanulási eredménynek a következő kritériumoknak kell megfelelnie:

E/3-ban megfogalmazott rövid, tömör állítás.

A leírásban szerepel a kompetencia, amire vonatkozik.

Vagy tudás, vagy készség, vagy attitűd, vagy felelősség-autonómia szintjére utal.

Tudás esetén a következő igék valamelyikét használja: ismer, tud, tisztában van. Az állítás egyértelműen valamilyen ismeretet ír le.

Készség esetén valamilyen cselekvést leíró igét alkalmaz (pl: képes, lebonyolít, elvégez, végrehajt..).

Attitűd esetén az állítás egyértelműen utal valamilyen attitűdre, hozzáállásra adott cselekvés elvégzésekor.

Felelősség-autonómia esetén az állítás egyértelműen valamilyen önállósági, felelősségi szintet ír le, amelyre szükség van a cselekvés végrehajtásához.

Példák:

Ismeri a hatékony értékesítési folyamat lépéseit.

Ismeri a jellemző kifogásokat.

Képes alkalmazni a telemarketing eszközeit.

Képes kezelni a jellemző kifogásokat.

Megfelelő kommunikációs stílust alkalmaz.

Képes rendszerben gondolkodni.

Önállóan képes megválasztani a helyzethez illő öltözetet és viselkedést.

Felelősséget vállal az értékesítési folyamat sikerességéért.

5. Egészítse ki a táblázatot az odaillő kifejezésekkel, és példákkal! (7 pont)**Felső sorban csak a helyes válaszok:**

	<i>Készség</i>	<i>Attitűd</i>	
	Képes előkészíteni és lebonyolítani a forgatókönyvet.	Képes rendszerszerűen gondolkodni.	
Tisztában van az igényfelmérés módszereivel.	Képes kiértékelni a kulturális rendezvény folyamatát.		Képes önállóan és csoportmunkában is elkészíteni a kulturális rendezvény szervezéséhez kapcsolódó dokumentációt.
Ismeri a munka-, egészség-, tűz- és vagyonvédelmi, közbiztonsági előírásokat.		Rugalmas, mégis határozott fellépést képvisel.	

A táblázat felső sorában szereplő válaszok 1-1 pontot érnek, csak ezek a szavak elfogadhatóak.

Az alsó sorok helyes válaszai is 1-1 pontot érnek. A következő szempontok jelennek meg a helyes válaszoknál:

Rövid állítások, amelyek E/3-ban vannak megfogalmazva.

Első oszlop:

A következő igék valamelyikét használja: ismer, tud, tisztában van. Az állítás egyértelműen valamilyen ismeretet ír le.

Második oszlop:

Valamilyen cselekvést leíró igét alkalmaz (pl: lebonyolít, elvégez, végrehajt..).

Harmadik oszlop:

Az állítás egyértelműen utal valamilyen attitűdre, hozzáállásra adott cselekvés elvégzésekor.

Negyedik oszlop:

Az állítás egyértelműen valamilyen önállósági, felelősségi szintet ír le, amelyre szükség van a cselekvés végrehajtásához.

6. Mind a négy dimenziót felhasználva, írjon le saját magára vonatkozóan, legalább 1-1 (összesen négy) tanulási eredményt! (4 pont)

.....

.....

.....

.....

Dimenzióként minden jól megfogalmazott tanulási eredmény 1-1 pontot ér, de maximum 4 pont szerezhető a feladattal.

A négy dimenzió a következő: tudás, készség, attitűd, felelősség-autonómia.

A jól megfogalmazott tanulási eredmények kritériumai:

E/3-ban megfogalmazott rövid, tömör állítás.

A leírásban szerepel a kompetencia, amire vonatkozik.

Tudás esetén a következő igék valamelyikét használja: ismer, tud, tisztában van. Az állítás egyértelműen valamilyen ismeretet ír le.

Készség esetén valamilyen cselekvést leíró igét alkalmaz (pl: lebonyolít, elvégez, végrehajt..).

Attitűd esetén az állítás egyértelműen utal valamilyen attitűdre, hozzáállásra adott cselekvés elvégzésekor.

Felelősség-autonómia esetén az állítás egyértelműen valamilyen önállósági, felelősségi szintet ír le, amelyre szükség van a cselekvés végrehajtásához.

Eredmények:

Elért pontszámok az egyes feladatokhoz tartozóan:

1. feladat	8 pontból	ért el.
2. feladat	3 pontból	ért el.
3. feladat	8 pontból	ért el.
4. feladat	6 pontból	ért el.
5. feladat	7 pontból	ért el.
6. feladat	4 pontból	ért el.
Összesen:	36 pontból	ért el.

Amennyiben a kitöltő a teszten legalább 29 pontot elér, a teljes modul alól felmentést kaphat.

Egyéb esetben nincs lehetőség a felmentésre.

A teszt szöveges értékelése:

A teszt beszámításának lehetőségei:

A teszt lefolytatásáért felelős személy(ek) neve, beosztása:

Kelt:

**Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre egyéb képzés
Előzetes tudás mérő eszközök készítése című moduljának előzetes tudásmérő eszköze
Ismeret jellegű tudás felmérése szolgáló papír alapú teszt**

A tananyagegység megnevezése:

Előzetes tudás mérő eszközök készítése

Adatok: (Kérjük, töltsse ki adatait!)

A kitöltő neve: _____

A kitöltő születési helye, ideje: _____

Kitöltés időpontja: _____

(A következő adatokat az intézmény tölti ki!)

Kitöltés helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: 30 perc

Rendelkezésre álló eszközök: _____

Kritériumok: _____

Eredményes munkát kívánunk!

- 1. Egy felnőttképzésben dolgozó oktató megállapítása szerint a tanulási eredmények csupán egy újabb reformtörekvés a szakpolitika részéről, azonban valódi gyakorlati hasznosíthatóságuk a felnőttképzés szintjén minimális. Győzze meg az ellenkezőjét! Érveljen a tanulási eredmények hasznosíthatósága mellett a felnőttképzésben úgy, hogy középpontba helyezi az előzetes tudásméréssel való kapcsolatát! Írjon legalább 6 mondatot! (6 pont)**

.....
.....

- 2. Lent a kompetenciamérés folyamatának lépéseit olvashatja. 3 lépés kimaradt a felsorolásból, ezeket írja a pontozott vonalra és ezekkel együtt állítsa fel a kompetenciamérés folyamatának sorrendjét! A lépések sorszámát írja a vonalakra, az első lépés 1-es sorszámot kapjon! (6 pont)**

Beszámítás _____

Mérőeszköz készítése _____

Mérés lefolytatása _____

..... _____

..... _____

..... _____

3. Mely kompetencia mérhető a legkevésbé a felsoroltak közül csoportos feladattal? Karikázza be a megfelelő betűjelét! (1 pont)

1. együttműködési
2. prezentációs
3. vezetői
4. konfliktuskezelési

4. Sorolja fel a tesztek jóságmutatóit! (3 pont)

.....

.....

.....

5. A felsorolt jóságmutatókat kapcsolja össze a jelentésükkel! Írja a meghatározás mögé a jóságmutatót! (3 pont)

Azt mérjük, amit mérni szeretnénk:

Jól mérjük, amit mérni szeretnénk:

Bárki elvégezhesse a mérést:.....

6. Állítson össze egy legalább 5 feladatból álló tudásmérő eszközt egy Ön által választott tanulási eredmény méréséhez! (15 pont)

A választott tanulási eredmény:

Tudásmérő eszköz leírása:

7. Milyen, tesztek összeállításához felhasználható feladattípusokat ismer? Írja a megfelelő helyre őket! (7pont)

Feleletválasztó	Feleletalkotó
_____	_____
_____	_____
_____	_____

8. Mely feladattípusokat használta a 6. feladatban? (5 pont)

.....
.....
.....
.....

9. Ön elvégezte egy képzésre jelentkező előzetes tudásának felmérését. A tudás- és kompetenciamérő eszközök eredményéből kiderült, hogy a jelentkező tudása jelentősen elmarad a modul kimeneti követelményeitől, ezért nem lehetséges a modul alóli felmentése. Ezt a hírt Önnek kell közölnie vele. Írja le, mit mondana el a jelentkezőnek! (10 pont)

.....
.....

A következő adatokat az intézmény tölti ki!

Eredmények:

Elért pontszámok az egyes feladatokhoz tartozóan:

1. feladat	6 pontból	ért el.
2. feladat	6 pontból	ért el.
3. feladat	1 pontból	ért el.
4. feladat	3 pontból	ért el.
5. feladat	3 pontból	ért el.
6. feladat	15 pontból	ért el.
7. feladat	7 pontból	ért el.
8. feladat	5 pontból	ért el.
9. feladat	10 pontból	ért el.
Összesen:	56 pontból	ért el.

Ipacs Virág Réka

Amennyiben a kitöltő a teszten legalább 45 pontot elér, a teljes modul alól felmentést kaphat. Egyéb esetben nincs lehetőség a felmentésre.

A teszt szöveges értékelése:

A teszt beszámításának lehetőségei:

A teszt lefolytatásáért felelős személy(ek) neve, beosztása:

Kelt:

**Felnőttképzésben dolgozók módszertani felkészítése az előzetes tudásmérésre egyéb képzés
Előzetes tudás mérő eszközök készítése című moduljának előzetes tudásmérő eszközének
megoldókulcsa
Ismeret jellegű tudás felmérése szolgáló papír alapú teszt**

A tananyagegység megnevezése:

Előzetes tudás mérő eszközök készítése

Adatok: (Kérjük, töltsse ki adatait!)

A kitöltő neve: _____

A kitöltő születési helye, ideje: _____

Kitöltés időpontja: _____

(A következő adatokat az intézmény tölti ki!)

Kitöltés helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: _____

Rendelkezésre álló eszközök: _____

Kritériumok: _____

Eredményes munkát kívánunk!

- 1. Egy felnőttképzésben dolgozó oktató megállapítása szerint a tanulási eredmények csupán egy újabb reformtörekvés a szakpolitika részéről, azonban valódi gyakorlati hasznosíthatóságuk a felnőttképzés szintjén minimális. Győzze meg az ellenkezőjét! Érveljen a tanulási eredmények hasznosíthatósága mellett a felnőttképzésben úgy, hogy középpontba helyezze az előzetes tudásméréssel való kapcsolatát! Írjon legalább 6 mondatot! (6 pont)**

A helyes válaszban érvek fogalmazódnak meg: 1 pont

A következő érvek közül mindegyik leírása 1-1 pontot ér, de maximum 5 pontot kaphat a feladat ezen részére a kitöltő! Elfogadható egyéb, kreatív érv is, amely a tanulási eredményekhez és az előzetes tudáshoz kapcsolódik. A kiemelt szavak helyettesíthetőek szinonimákkal, a megfogalmazás lehet sajátos.

Tanuló motivációja nő, mert elismerik a tudását

Egyéni tanulási utakat lehet kialakítani konkrét célokra és kompetenciákra reflektálva

Tananyagot a felmért kompetenciákhoz lehet igazítani

Tanuló-központú módszerek alkalmazását támogatja

Könnyebb tanulási eredményekhez **mérni** a tudást és kompetenciákat

Át kell gondolni, hogy **mennyire támogatja a tananyag a képzési célt**

Konkretizálja az egyébként mérhetetlen kompetenciákat

- 2. Lent a kompetenciamérés folyamatának lépéseit olvashatja. 3 lépés kimaradt a felsorolásból, ezeket írja a pontozott vonalra és ezekkel együtt állítsa fel a kompetenciamérés folyamatának sorrendjét! A lépések sorszámát írja a vonalakra, az első lépés 1-es sorszámot kapjon! (6 pont)**

Minden helyes kifejezés 1-1 pontot ér, minden helyesen beírt szám 0,5-0,5 pontot ér. A kiemelt szavak helyettesíthetők szinonimákkal, a megfogalmazás lehet sajátos.

Beszámítás	6
Mérőeszköz készítése	2
Mérés lefolytatása	3
<i>Mérendő kompetencia meghatározása</i>	<i>1</i>
<i>Értékelés</i>	<i>4</i>
<i>Megtalálni a beszámítás módját, lehetőségét</i>	<i>5</i>

- 3. Mely kompetencia mérhető a legkevésbé a felsoroltak közül csoportos feladattal? Karikázza be a megfelelő betűjelét! (1 pont)**

A helyes válasz:

b) prezentációs

- 4. Sorolja fel a tesztek jóságmutatóit! (3 pont)**

A helyes válasz: Objektivitás, reliabilitás (megbízhatóság), validitás (érvényesség).

Kizárólag ezek a kifejezések fogadhatóak el jó válasznak. A kifejezések magyar megfelelője is elfogadható. Minden megnevezett jóságmutató 1-1 pontot ér.

- 5. A felsorolt jóságmutatókat kapcsolja össze a jelentésükkel! Írja a meghatározás mögé a jóságmutatót! (3 pont)**

6. A helyes válaszok:

Azt mérjük, amit mérni szeretnénk: **validitás (érvényesség)**

Jól mérjük, amit mérni szeretnénk: **reliabilitás (megbízhatóság)**

Bárki elvégezhesse a mérést: **objektivitás**

Minden helyes válasz 1-1 pontot ér.

7. Állítson össze egy legalább 5 feladtból álló tudásmérő eszközt egy Ön által választott tanulási eredmény méréséhez! (15 pont)

A választott tanulási eredmény a tudás **deskriptorokhoz** tartozik, tehát felismerhetően valamilyen **tudás birtoklását, valami ismerését, megnevezését, leírását, bemutatását** írja le. Mindhárom kiemelt kritérium megvalósulása 1-1 pontot ér. Maximum 3 pont.

A tudásmérő eszköz a leírt tanulási eredményt méri: 2 pont.

A tudásmérő széleskörűen, jól méri a leírt tanulási eredményt: 5 pont.

A tudásmérő minden feladat más típusú: 5 pont. Eltérő feladattípusonként 1 pont.

8. Milyen, tesztek összeállításához felhasználható feladattípusokat ismer? Írja a megfelelő helyre őket! (7pont)

Helyes válaszok mindegyik 1-1 pontot ér. Elfogadható szinonima vagy sajátos megfogalmazás is.

Feleletválasztó	Feleletalkotó
Alternatív választás	Rövid válasz
Többszörös választás	Hosszú válasz
Válaszok illesztése	Kiegészítés
	Esszé típusú

9. Mely feladattípusokat használta a 6. feladatban? (5 pont)

Minden, a 6. feladatban szereplő, különböző és beazonosított feladattípusért 1 pont adható. Maximum 5 pont.

10. Ön elvégezte egy képzésre jelentkező előzetes tudásának felmérését. A tudás- és kompetenciamérő eszközök eredményéből kiderült, hogy a jelentkező tudása jelentősen elmarad a modul kimeneti követelményeitől, ezért nem lehetséges a modul alóli felmentése. Ezt a hírt Önnek kell közölnie vele. Írja le, mit mondana el a jelentkezőnek! (10 pont)

A következő szempontok megjelenése 1-1 pontot ér:

Üdvözli a résztvevőt, Elmondja a mérés eredményét, Kiemeli, hogy volt rész, ahol jól teljesített, Elmondja, hogy támaszkodni szeretnének a képzés során a tudására, Elmondja, hogy mélyíteni szükséges a tudását, Egyéni tanulási út kialakítását ajánl, Felárkóztatást ajánl, Tapintatosan fogalmaz, Elmondja, hogy csak a modul bizonyos részét tudják beszámítani, Elmondja, hogy egyáltalán nem tudják beszámítani neki a tudását, Kreatív megoldást ajánl a terhek csökkentésére, Kérdést tesz fel

A helyes válaszokon kívül más, kreatív megoldás is elfogadható. Alkalmazhat a kitöltő szinonimákat vagy sajátos megfogalmazást.

A következő adatokat az intézmény tölti ki!

Eredmények:

Elért pontszámok az egyes feladatokhoz tartozóan:

1. feladat	6 pontból	ért el.
2. feladat	6 pontból	ért el.
3. feladat	1 pontból	ért el.
4. feladat	3 pontból	ért el.
5. feladat	3 pontból	ért el.
6. feladat	15 pontból	ért el.
7. feladat	7 pontból	ért el.
8. feladat	5 pontból	ért el.
9. feladat	10 pontból	ért el.
Összesen:	56 pontból	ért el.

Amennyiben a kitöltő a teszten legalább 45 pontot elér, a teljes modul alól felmentést kaphat. Egyéb esetben nincs lehetőség a felmentésre.

A teszt szöveges értékelése:

A teszt beszámításának lehetőségei:

A teszt lefolytatásáért felelős személy(ek) neve, beosztása:

Kelt:

b, A kompetencia mérés gyakorlata és mérőeszköz-minta

Az előzetesen megszerzett vagy hozott, képesség jellegű tudáselemekhez tartozó készségek, képességek, jártasságok mérése sokkal bonyolultabb megoldásokat kíván, mint az ismeretmérő tesztek összeállítása. Elsőként a felméréndő kompetenciák kiválasztása szükséges a mérőeszköz összeállítása során, ekkor különös figyelmet kell fordítani arra, hogy csak olyan kompetencia kerüljön kiválasztásra, amelyhez készíthető megbízható mérőeszköz. Ez lehet módszer-, társas, személyes- vagy önismereti kompetencia.

A kiválasztott kompetencia mérésére alkalmazható módszerek az **önismereti tesztek, gyakorlati, szóbeli, írásbeli, egyéni vagy csoportos kompetenciamérés, portfólió-készítés, interjú, szituációs gyakorlat, konkrét munkafolyamat megfigyelése** stb. A megfelelő mérőeszköz vagy eszközök kiválasztása után, célszerű **folyamatleírást** készíteni a mérést végzők számára. A folyamatleírásban meghatározásra kerülnek a különböző szerepek és a hozzájuk rendelt feladatok, a mérés

céljainak meghatározása, az értékelési szempontok és az **értékelőtáblázat**. (Erre a mellékletek között talál példákat az olvasó.) A kompetenciamérés végén, az eredmények alapján, érdemes **szóbeli értékelést** tartani, amikor az értékelést végző vagy az intézmény más munkatársa közli a résztvevővel az eredményeket, a beszámíthatóság módját, az esetleges fejlesztési irányokat és lehetőségeket (FARKAS-LESZKÓ, 2012).

A következő eszköz-minta a már hatályát veszített Országos Képzési Jegyzék egy részsakképesítésének egy moduljához készült mérő-dosszié részlete. Nem alkalmas a teljes modul tartalmának méréséhez, azonban e három feladatból is jól látható, hogy egészen máshogy épül fel, mint a tudásmérő eszközök. Kompetenciák (képességek, felelősség, önállóság, attitűd komponensek) mérésére született, így a feladatok végrehajtása a képzettséghez igazodó szituációkban zajlik. Az értékelés, folyamatleírás részletessége, precizitása kiemelten fontos, hiszen a többtagú bizottság minden tagjának objektíven szükséges értékelnie a mérésben résztvevő teljesítményét.

Kompetenciamérő eszköz
Az 52 813 01 0100 33 01 azonosító számú Aerobic sportoktató részsakképesítés
0083-06 moduljához, képesség jellegű tudás felmérésére

A sakképesítés azonosító száma:

52 813 01 0100 33 01

A szakmai követelménymodul azonosítója és megnevezése:

0083-06 A sportoktató (aerobic) speciális tevékenységi köre

Adatok: (Kérjük, töltsse ki adatait!)

A mérésben résztvevő neve: _____

Születési hely, idő: _____

Mérés időpontja, helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: 45-60 perc

Kritériumok: A modul alóli felmentéshez a papíralapú tudásmérő teszt minimum 70% elérése esetén a kompetenciamérő eszköz kompenzálja a felmért személy tudástartalmát. Ehhez a 3-5 szinten szükséges az egyes kompetenciák megléte.

1. feladat

Kérjük, olvassa el figyelmesen a következő történetet! Miután elolvasta – de legkésőbb 1 perc múlva – jelezzen a felmérést végző személyeknek!

Kata és Bori barátnők, együtt járnak aerobik órára. Az egyik szerdai edzés előtt, az öltözőben a következő beszélgetés zajlik közöttük.

Bori: Neked hogy tetszett a hétfői edzés?

Kata: Remekül éreztem magam, tetszett az új zene, bulizni is erre szoktam. Rendesen elfáradtam, de közben fel is pörögtem. Izomlábam nem lett tőle, de azért jól átmozgatott. Jövő héten is jövök hétfőn! Jössz velem?

Bori: Azt nem hiszem, szerintem szörnyű volt. Ez a pattogós, fenékrázós zene még hagyján, de a mérhetetlen fájdalom, amit egész tegnap éltem át, megbocsáthatatlan.

Kata: Ez rosszul hangzik. Mid fáj? Izomláz?

Bori: Nem, még csak az sem. A hátam és a térdem sajgott egész nap. Mára kicsit jobb lett, de járni még mindig nehezen megy.

2. feladat

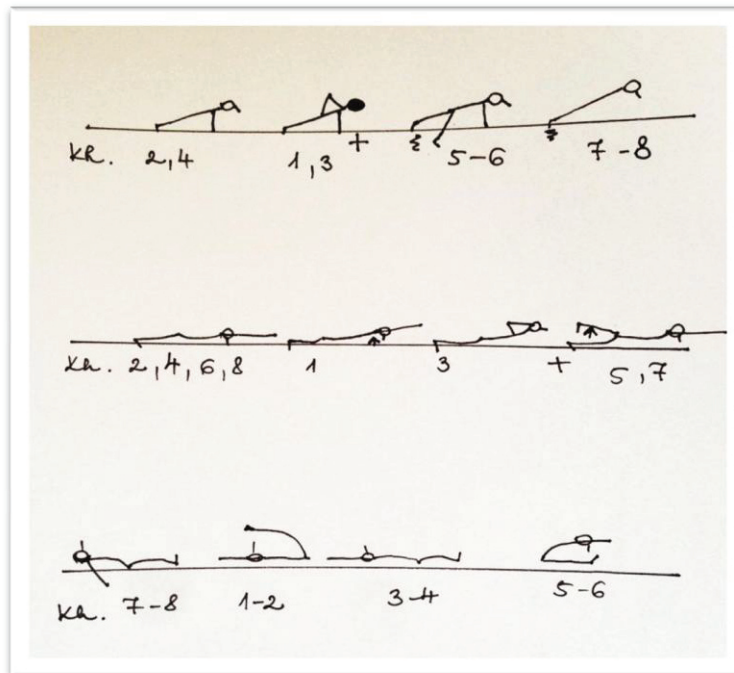
Ön szerint mi lehetett az oka Bori térd- és derékfájdalmainak? Milyen lehetséges hibákat véthetett a hétfői aerobik óra oktatója, illetve Bori, a gyakorlatok elvégzése közben? Gyűjtse össze a lehetséges hibákat, erre legfeljebb 3 perce van. Ha elkészült, jelezze a felmérést végző személynek.

3. feladat

A két feladat alapján fogalmazza meg, miért fontos az aerobik oktatónak szemben elhelyezkedni az óráján résztvevőkkel, illetve milyen célt szolgál a termekben elhelyezett tükörfal! Térjen ki az oktató óra közben végrehajtandó feladataira, felelősségére is! Gondolkodását segítheti jegyzeteléssel.

4. feladat

Értelmezze a következő ábrán szereplő rajzírást! Erre legfeljebb 5 perc áll rendelkezésére.

Kompetenciamérő eszköz folyamatleírása
Az 52 813 01 0100 33 01 azonosító számú Aerobic sportoktató részsakképesítés
0083-06 moduljához, képesség jellegű tudás felmérésére

A szakképesítés azonosító száma:

52 813 01 0100 33 01

A szakmai követelménymodul azonosítója és megnevezése:

0083-06 A sportoktató (aerobic) speciális tevékenységi köre

A felmérést lefolytató személyek az alábbiakban leírtak szerint járnak el a mérés folyamán. Cél szerű az egyes lépésekhez igazodni, ez szavatolja a felmérés módszeres, szervezett struktúra szerinti lefolytatását.

Az egyes feladatokat, feladatlapokat egymás után, külön-külön adjuk ki a felmérésben résztvevők számára. Egyszerre csak egy feladatra lehet koncentrálni, illetve idő előtt nem informálódhat a hátralevő feladatokról.

1. feladat

Feldolgozandó történet: Bori és Kata esete

Mérendő kompetenciák: problémaelemzés, fogalmazási készség, körültekintés, elővigyázatosság

A következő utasításokat szóban szükséges megadni a felmért személy számára, akinek 2 perc áll rendelkezésére a felkészüléshez. A szóbeli feladatmegoldás összesen 5 perc. A feladat formája az előadás, a szóbeli felelet adása, mely a történet és az utasítások teljes figyelembevételével kell, történjen.

Őn a beszélgetés elején érkezik az öltözőbe, mint az új edző, aki az aznapi edzést tartani fogja. A két lány az Őn órájára érkezett. A „kihallgatott” beszélgetés ismeretében tartsa meg az aerobik óra előtti tájékoztatót maximum 5 percben.

A felmért személy válaszadása közben és után a felmérést végző személyek a megadott értékelési szempontok alapján értékelik a megfigyelt kompetenciákat, az eredményeket az értékelő lapra rögzítik.

2. feladat

Mérendő kompetenciák: problémaelemzés, feltárás, hibajavítás, gyakorlatias feladatértelmezés

A feladat első részében a mérésben résztvevő nem kap szóbeli utasításokat, a mérőeszközön szereplő utasításokat kell követnie. Amikor jelez, hogy elkészült, de legkésőbb 5 perc múlva ismertetni kell vele szóban a további feladatokat. Jegyzet készítésére nincs lehetősége.

A szóbeli feladatismertetés után nincs gondolkodási ideje. A másik edzőt egy mérést végző személy testesíti meg. A beszélgetés ideje 5 perc.

Találkozik az edzőteremben a hétfői óra oktatójával, akit az egyik mérést végző kolléga személyesít meg. Az összegyűjtött lehetséges hibákra hívja fel figyelmét, adjon tanácsokat a jövőre vonatkozóan!

A felmért személy válaszadása közben és után a felmérést végző személyek a megadott értékelési szempontok alapján értékelik a megfigyelt kompetenciákat, az eredményeket az értékelő lapra rögzítik.

3. feladat

A két feladat alapján fogalmazza meg, miért fontos az aerobik oktatónak szemben elhelyezkedni az óráján résztvevőkkel, illetve milyen célt szolgál a termekben elhelyezett tükröfal! Térjen ki az oktató óra közben végrehajtandó feladataira, felelősségére is!

A mérésben résztvevőnek 5 perc felkészülési ideje van, jegyzetet készíthet.

A feladat a felmért modul fontos tananyagtartalmára utal, ezért az értékelése az egész kompetenciamérés végeredményében számít igazán. A végső eredményt javíthatja, ha a mérésben résztvevő a 3. feladat során kiemelkedő teljesítményt nyújt. Így a feladat értékelése 1- gyenge, 2- megfelelő 3- kiváló minősítésű lehet.

4. feladat

Mérendő kompetenciák: Gyakorlatias feladatértelmezés, módszeres munkavégzés

A méréshez szükséges minimum 2 talajtorna szőnyeget biztosítani, amelyeken bemutathatja a résztvevő mezítláb a gyakorlatot.

A mérésben résztvevőnek 5 perce van értelmezni a rajzírást. Ezután az utasításokat szóban kell megadni neki.

Mutassa be az ábrán szereplő 3x8 ütemet, tapssal jelezve az elejét és a végét! Gyakorlásra 5 perc áll rendelkezésére.

Az 5 perc letelte után a mérésben résztvevőnek be kell mutatni a gimnasztikai gyakorlatsort.

Kompetenciamérő eszköz értékelési szempontjai
Az 52 813 01 0100 33 01 azonosító számú Aerobic sportoktató részsakképesítés
0083-06 moduljához, képesség jellegű tudás felmérésére

A sakképesítés azonosító száma:

52 813 01 0100 33 01

A szakmai követelménymodul azonosítója és megnevezése:

0083-06 A sportoktató (aerobic) speciális tevékenységi köre

Adatok: (Kérjük, töltsd ki adatait!)

A mérésben résztvevő neve: _____

Születési hely, idő: _____

Mérés időpontja, helyszíne: _____

Rendelkezésre álló idő: 45-50 perc

Kritériumok: A modul alóli felmentéshez a papíralapú tudásmérő teszt minimum 70% elérése esetén a kompetenciamérő eszköz kompenzálja a felmért személy tudástartalmát. Az elért eredmény bekerül a személyes portfólióba. Az egyes feladatok értékelése a szóbeli megnyilvánulások, gyakorlatok egyenkénti értékelése alapján történik.

1. feladat

Feldolgozandó történet: Bori és Kata esete

Mérendő kompetenciák: problémaelemzés, fogalmazási készség, körültekintés, elővigyázatosság

Kompetenciák	Szint (1-5)
Problémaelemzés	
Fogalmazási készség	
Körültekintés, elővigyázatosság	

Az óra előtti tájékoztatás az aerobik óra kötelező órarésze. Egyik feladata, hogy néhány alapvető információt kapjon a résztvevő. Így elkerülhetők a sérülések, balesetek, félreértések. Lehetőség nyílik a bemutatkozásra, és az ismerkedésre, amely közvetlenné és kellemessé teszi az óra légkörét. A másik feladat a bemelegítés előtt, a résztvevők egészségügyi állapotának felmérése. Így az esetleges egészségügyi problémák ismeretében egyénre szabott, biztonságos edzés tervezhető.

Az 5 perces tájékoztatásban Kata és Bori esete miatt minimum a következő elemeknek szerepelnie kell:

- A résztvevők **egészségügyi állapotának felmérése**, rosszulletek tüneteinek felismerése, a teendők ismertetése
- **A megfelelő öltözék, ruházat, cipő bemutatása.**

- A helyes testtartással, a gyakorlatok végrehajtásával kapcsolatos információk átadása (balesetveszélyes gyakorlatok, könnyített vagy nehezített változatok stb.).

Ezek a fájdalmak okait küszöbölhetik ki, így ezekre különösen fel kell hívnia a mérésben résztvevőnek a tájékoztatóban a figyelmet.

Szintek: 1-gyenge, 2-fejlesztendő, 3-elfogadható, 4-megfelelő, 5-kiváló.

2. feladat

Mérendő kompetenciák: problémaelemzés, feltárás, hibajavítás, gyakorlatias feladatértelmezés

Kompetenciák	Szint (1-5)
Problémaelemzés	
Probléma feltárás	
Hibajavítás	
Gyakorlatias feladatértelmezés	

A mérésben résztvevőnek fel kell ismernie, hogy Bori problémái **a rossz cipőtől/rossz talajra érzéstől, illetve a rosszul végrehajtott gyakorlatokból erednek**. Ezek oka az lehet, hogy a hétfői óra **oktatója nem jelzett vissza a rosszul végrehajtott gyakorlatról, nem javította a rossz mozdulatokat**. Ez akár hosszú távú egészségromláshoz is vezethet, ezért mindenképpen **fel kell hívnia a figyelmét a tünetekre**, illetve arra, hogy ezek véleménye szerint **miből adódhatnak**.

Szintek: 1-gyenge, 2-fejlesztendő, 3-elfogadható, 4-megfelelő, 5-kiváló.

A vastagon szedett elemekre ki kell térni, elfogadhatóak magyarázatok, utalások erre vonatkozóan. Nem a fogalom pontos visszaadása a lényeg, hanem a tartalmi elemek szerepelése a beszélgetésben.

3. feladat

A mérésben résztvevő beszámolójában a következő leírás főbb, kiemelt elemeinek szerepelnie kell. Ezek lehetnek szinonimák, magyarázatok, utalások is.

Az aerobik edzőnek folyamatosan **irányítania, javítania és motiválnia** kell a résztvevőket.

Szemben elhelyezkedni azért kell, hogy

- **lássa** a résztvevők mozdulatait és **javítani tudja** őket,
- esetleges **rosszullétet észrevegyen**, megelőzzön,
- **felmérje** a fáradtsági szintet,
- **motiválja** a résztvevőket (mosoly, beszéd).

A tükörben a résztvevők **láthatják saját mozdulataikat**, így **javíthatják azokat** az edző helyes mozdulataihoz hasonlítva önmagukat.

Az óra közben és előtt a megfelelő **tájékoztatás** nyújtása kötelező, a **folyamatos figyelem** megtartása mellett. Az edző felel az óráján résztvevőkért. Rosszullétek, helytelen mozdulatok, fáradtság, ezek mind javíthatóak.

A feladat értékelése 1- gyenge, 2- megfelelő, 3-kiváló minősítésű lehet.

4. feladat

Mérendő kompetenciák: Gyakorlatias feladatértelmezés, módszeres munkavégzés

Kompetenciák	Szint (1-5)
Gyakorlatias feladatértelmezés	
Módszeres munkavégzés	

A mérésben résztvevőnek tudnia kell értelmezni az ütemeket, a feladatok körülbelüli végrehajtását. Át kell tudnia ültetni gyakorlatba a rajzon látható mozdulatokat.

A bemutatásnál a hangsúly nem a tökéletes mozdulatsoron, hanem a feladat és az ábrák értelmezésének képességén és a dinamikus, önálló bemutatáson van.

Gyakorlatias feladatértelmezés:

5. szint: a rajzot képes átültetni a gyakorlatba, bemutatása dinamikus.
4. szint: a rajzot jól értelmezte, azonban kisebb hibái miatt a bemutatás folyamatossága enyhén akadózik.
3. szint: a bemutatás dinamizmusa közepes, több hibát is vét.
2. szint: a gyakorlat bemutatásának dinamizmusa hullámzó, a rajzírás olvasása mellett képes csak végrehajtani.
1. szint: külső irányításra szorul a bemutatás közben.

Módszeres munkavégzés:

5. szint: mind a 24 ütemet fejből, folyamatosan, megakadás vagy segítség nélkül végre tudja hajtani.
4. szint: legalább 20 ütemet fejből, folyamatosan végre tud hajtani, megakadásakor csupán gondolkodásra van szüksége, segítségre még nincs.
3. szint: legalább 16 ütemet helyesen mutat be, elbizonytalanodásakor inkább a rajzírásra hagyatkozik, nem igényel külső irányítást.
2. szint: 8 ütemet önállóan folyamatosan, egymáshoz kapcsolva képes bemutatni, a többinél külső irányítást igényel, vagy a rajzot olvassa.
1. szint: segítség nélkül nem képes végrehajtani a gyakorlatsort, külső irányításra szorul.

Mindkét kompetencia esetében

- 5-4. szint: kiváló
- 3. szint: megfelelő
- 2-1. szint: fejlesztendő

Amennyiben a mérésben résztvevő fejlesztendő szintet ér el a feladat által vizsgált valamely kompetencia esetében, a modul beszámítására nincs lehetőség.

Összesített értékelés

Feladat száma	Vizsgált kompetenciák	Elért szint, eredmény	Kiemelt képességek	Fejlesztendő képességek
1.	Problémaelemzés			
	Fogalmazási készség			
	Körültekintés, elővigyázatosság			
2.	Problémaelemzés			
	Probléma feltárás			
	Hibajavítás			
	Gyakorlatias feladatértelmezés			
3.	1,2,4. feladat kompenzálása			
4.	Gyakorlatias feladatértelmezés			
	Módszeres munkavégzés			

Dátum:

Mérést, megfigyelést végezte:

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1.] ARAPOVICS Mária (2009): *Az egész életen át tartó tanulás filozófiája* In: HENCZI Lajos: *Felnőttoktató*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. 22-29.p.
- [2.] Az ECDL-ről bővebben: <http://njszt.hu/ecdl>
- [3.] CEDEFOP (2009): *The shift of the learning outcomes* http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/3054_en.pdf [letöltés: 2014. március 12.]
- [4.] CEDEFOP: *European guidelines for validating non-formal and informal learning* http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/4054_en.pdf [letöltés: 2014. március 12.]
- [5.] CSAPÓ Benő (2005): *Az előzetesen megszerzett tudás mérése és elismerése*. Budapest, Nemzeti Felnőttképzési Intézet.

- [6.] DECLAN, Kennedy (2007): *Tanulási eredmények megfogalmazása és azok használata. Gyakorlati útmutató.* Quality Promotion Unit, University College Cork http://oktataskepzes.tka.hu/download.php?doc_name=docs/tanulasi%20eredmenyek%20elismerese/lo_handbook_declan_kennedy.pdf [letöltés: 2014. március 18.]
- [7.] DELORS, Jacques (1996): *Learning the Treasure Within*, Párizs: UNESCO <http://unesdoc.unesco.org/images/0010/001095/109590eo.pdf> [letöltés: 2014. március 12.]
- [8.] DERÉNYI András – MILOTAY Nóra – TÓT Éva – TÖRÖK Balázs (2007): *A nem - formális és informális tanulás elismerése Magyarországon. Egy OECD-projekt tanulságai.* Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest.
- [9.] EURÓPAI BIZOTTSÁG (2000): *Memorandum az egész életen át tartó tanulásról. Európai Bizottság, Brüsszel*
- [10.] EURÓPAI BIZOTTSÁG: *Az egész életen át tartó tanulás Európai Képesítési Keretrendszere (EKKR)* <http://ec.europa.eu/eqf/documents?id=54>. [letöltés: 2014. április 12.]
- [11.] Europass portfólió hivatalos oldala: <http://europass.hu/index.php> [letöltés: 2014. április 12.]
- [12.] FARKAS Éva – FARKAS Erika – HANGYA Dóra – KOVÁCS Anett – KULCSÁR Nárcisz – LESZKÓ Hajnalka (2012): *Az akkreditált felnőttképzési intézmények működési jellemzői.* Szeged, SZTE JGYPK FI.
- [13.] FARKAS Éva – LESZKÓ Hajnalka (2011): *Módszertani útmutató az előzetes tudás felméréséhez.* In: HENCZI Lajos (szerk.): *A szak- és felnőttképzés-szervezés gyakorlata.* Budapest, Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. III/13. fejezet 1-24. p.
- [14.] FARKAS Éva – LESZKÓ Hajnalka (2012): *A képesség jellegű tudás. Módszertani útmutató az előzetes tudás felméréséhez.* In: HENCZI Lajos (szerk.): *A szak- és felnőttképzés-szervezés gyakorlata.* Budapest, Raabe Tanácsadó és Kiadó Kft. VIII/13. fejezet 1-14. p.
- [15.] FARKAS Éva – RETTEGI Zsolt (2014): *Útmutató a felnőttképzésről szóló 2013. évi LXXVII. tv. 18. §-a szerinti programkövetelmény javaslat benyújtásához*
- [16.] FARKAS Éva (2013): *A lifelong learning mobilitási eszközök alkalmazási gyakorlata Magyarországon.* Szeged, SZTE JGYPK.
- [17.] HALÁSZ Gábor (2009): *Egész életen át tartó tanulás: az új oktatáspolitikai paradigma* <http://www.ofi.hu/tudastar/kihivasok-valaszok/egesz-eleten-at-tarto> [letöltés: 2014. március 12.]
- [18.] OECD (1996): *Lifelong Learning for All.* OECD, Paris <http://www.oecdobserver.org/news/fullstory.php/aid/432> [letöltés: 2014. március 12.]
- [19.] ORSZÁGH László – MAGAY Tamás – FUTÁSZ Dezső – KÖVECSES Zoltán: *Angol-Magyar Kéziszótár.* Akadémiai Kiadó, Budapest
- [20.] TÓT Éva (2006): *A munkavégzéshez kapcsolódó informális tanulás.* Felsőoktatási Kutatóintézet, Budapest
- [21.] TÓT Éva (2009): *A validáció fogalmának értelmezési lehetőségei, rokon fogalmak a hazai és nemzetközi gyakorlatban, a validáció lehetséges kutatási irányai.* OFI, Budapest
- [22.] FARKAS Éva - FARKAS Erika - HANGYA Dóra - LESZKÓ Hajnalka (2011): *A dél-alföldi régió akkreditált intézményeinek működési jellemzői.* SZTE JGYPK FI, Szeged

- [23.] 1229/2012. (VII. 6.) Korm. határozat a Magyar Képesítési Keretrendszer bevezetéséhez kapcsolódó feladatokról, valamint az Országos Képesítési Keretrendszer létrehozásáról és bevezetéséről szóló 1004/2011. (I. 14.) Korm. határozat módosításáról
- [24.] 150/2012. (VII. 6.) Korm. rendelet az Országos Képzési Jegyzékről és az Országos Képzési Jegyzék módosításának eljárásrendjéről
- [25.] 2001. évi CI. törvény a felnőttképzésről
- [26.] 2011. évi CCIV. törvény a nemzeti felsőoktatásról
- [27.] 2011. évi CLXXXVII. törvény a szakképzésről
- [28.] 2013. évi LXXVII. törvény a felnőttképzésről
a 16. sorszámú Dísznövénykertész megnevezésű szakképesítés szakmai és vizsgakövetelménye